

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 37—38

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Βασ. Βέλλα, Καθηγητοῦ τοῦ Παν(μ)ίου, Εισηγητικὴ Ἐκθεσίς ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροκλήρων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν. — **Μητροπολίτου πηθῶν Μεσσηνίας, Πολυκάρπου (†)**, Ὁ ἀληθὴς κληρικὸς. — **† Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου**, Παισίου Ἐπισκόπου Βοιωτίας Σχέδιον Συντάγματος Ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος (συνέχεια). — **Γρηγορίου Παπαμιχαήλ** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ ἀνθελληνικὴ μονορθοδοξία τῶν Ρώσων τοῦ 19 αἰῶνος καὶ Μάξιμος ὁ Γραικὸς (τέλος). — **Θεμ. Δ. Τσάτσου** Βουλευτοῦ Ἀθηνῶν, Εισηγησις ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος (συνέχεια). — **Αρχιμ. Πρόκοσιου Παπαθεοδώρου**, Ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ ἀγωγή τῶν ἐν φυλακαῖς. — **Γεράσιμ. Ἰωάννου Θεοδορίδου**, Τὰ καθήκοντα τοῦ Ἱερέως ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. — Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι. — **Παρατηρήσεων Στήλη**: Ἡ ἐκπαίδευσις. — Ἡ οἰκογένεια. — Ὁ πρῶτος Μεσσηνίας Πολυκάρπος (†) — **Χρονικά**.

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΩΝ ΙΕΡΟΚΛΗΡΥΚΩΝ, ΕΞΟΜΟΛΟΓΩΝ
ΚΑΙ ΚΑΤΗΧΗΤΩΝ *

Γενικὴ ἰσχύει ἀρχή, ὅτι πᾶς Ὄργανισμός διὰ τὴν ἐπιτύχη τῶν σκοπῶν, οὗς ἐπιδιώκει, δεόντως προηγουμένως νὰ ἔχη καταρτίσει ἐπιμελῶς τὰ ἐξειδικευμένα αὐτοῦ στελέχη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐιδικῶς καταρτιζόμενον θὰ προβῆ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ὀρισμένου σκοποῦ. Οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἐιδικώτερον ἐνταῦθα ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, ὡς πρῶτιστον αὐτῆς μέλημα ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ τὸν καταρτισμὸν τῶν ἐιδικῶν στελεχῶν, ἐργατῶν, ἐκπαιδευομένων δι' ἐιδικούς καὶ ὀρισμένους σκοπούς. Ὁ παλαιὸς τύπος τοῦ Θεολόγου μὲ τὸν γενικὸν καταρτισμὸν δὲν ἐπαρκεῖ πλέον. Ὡς εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ εἰς πᾶν σημεῖον τῆς ζωῆς ἡ ἐξέλιξις ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐξειδίκευσιν κλάδων καὶ τομέων, οὕτω καὶ ἐν τῇ Θεολογικῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐνεργείᾳ καὶ δράσει τὸ αὐτὸ συνέβη. Χρειαζόμεθα σήμερον λ.χ. τὸν ἐιδικὸν Ἱεροκλήρικα, τὸν ἐιδικὸν Κατηχητὴν, τὸν ἐιδικὸν Ἐξομολόγον κ.λ.π. Καὶ πάλιν μεταξὺ αὐτῶν χρειαζόμεθα τὸν ἐιδικὸν Ἱεροκλήρικα τῶν μαζῶν, τὸν Ἱεροκλήρικα τῶν ἐργατῶν, τῶν παιδῶν, τῶν φυλακισμένων

* Τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας».

κ.λ.π. Χρειαζόμεθα τὸν ἐιδικὸν κατηχητὴν, τὸν ἐξομολόγον τῶν ἐνηλίκων, τὸν ἐξομολόγον τῶν παιδῶν, τῶν ἀνωμάτων φύσεων κ.λ.π. Τὴν ἐιδικὴν ταύτην κατάρτισιν δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ ὁποία δίδει μόνον τὴν γενικὴν κατάρτισιν καὶ τὰς γενικὰς κατευθύνσεις, χωρὶς νὰ δημιουργῇ τὰς ἐιδικότητας, ὡς ἀκριβῶς λ.χ. ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ καταρτίζει τὸν γενικὸν ἱατρὸν οὐχὶ ὁμοῦ τὸν παθολόγον, χειρουργόν, ὀφθαλμολόγον κ.λ.π. Τὴν ἐιδικὴν ταύτην μόρφωσιν, ἣν ζητοῦμεν, θὰ λάβῃ ὁ πτυχιούχος τῆς Θεολογίας, ὁ κεκτημένος πλέον τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης του, εἰς ἐιδικὴν Σχολήν, εἰς ἣν θὰ διδασχθῶν ἐιδικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν μαθήματα, μερικὰ τῶν ὁποίων δὲν διδάσκονται καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ.

Τὴν ἀνάγκην ταύτην κατιδῶν καὶ ὁ νεαρὸς περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Νόμος 976/46 καὶ ἐπιθυμῶν ταύτην νὰ θεραπεύσῃ, προέβλεψε τὴν ἴδρυσιν Σχολῆς Ἱεροκλήρων, Ἐξομολόγων, Κατηχητῶν καὶ Ἱεραποστόλων ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτροφείῳ τῆς Μονῆς Πετράκη. Τὸ δὲ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας θεωρήσας ὅτι τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ἐπιτυχίας τῶν σκοπῶν αὐτῆς ἀποτελεῖ ἡ διὰ τῆς Σχολῆς ταύτης δημιουργία καταλλήλων στελεχῶν, εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ παρελθούσα ἀποτυχία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἀπεφάσισε παρὰ τὰς σημερινὰς δυσχερείας καὶ τὴν ἐξακολουθοῦσαν ἐπίταξιν τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου, τὴν ἐναρξιν προσωρινῆς τοῦλάχιστον Σχολῆς ἀπὸ τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους 1947/48, τὴν ἐνέργειαν δὲ ταύτην ἐνέκρινε καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ὑποβαλλόμενον νῦν πρὸς ἔγκρισιν πρόγραμμα μαθημάτων τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς εἶναι οὕτω προσηρμοσμένον, ὥστε δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιτυγχάνεται ὁ καταρτισμὸς τῶν ἐιδικῶν στελεχῶν, ὧν ἔχομεν ἀνάγκην. Τὸ πρόγραμμα προϋποθέτει γνωστὰ πάντα τὰ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου διδασκόμενα μαθήματα, καθ' ὅσον εἰς τὴν Σχολήν θὰ φοιτῶσι πτυχιούχοι τοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ ὅλος κύκλος τῶν μαθημάτων εἶναι διηρημένος εἰς δύο, εἰς Γενικὰ μαθήματα, ἀποτελοθ-

τα τὴν βᾶσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηριχθοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ὡς δεῦτερα κατὰ σειράν ἐρχόμενα Εἰδικὰ μαθήματα.

Ἡ ἐπιτροχάδην ἐρμηνεία τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καταλαμβάνει δικαίως τὴν πρώτην θέσιν, καθ' ὅσον καὶ ὁ Ἱεροκῆρυξ καὶ ὁ Ἐξομολόγος καὶ ὁ Κατηχητὴς ὀφείλουσαν νὰ ἔχουν ὅσον τὸ δυνατόν εὐρυτέραν καὶ βαθυτέραν γνῶσιν τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ τῆς Πατερικῆς φιλολογίας, πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν ὁποίων καὶ θὰ ἐναρμονίσουν τὸ ὅλον ἔργον αὐτῶν. Δὲν δύναμαι ἐνταῦθα ν' ἀποφύγω τὴν δυσάρεστον διαπίστῶσιν, ὅτι οἱ Θεολόγοι μας, ἐνῶ ὑπερτεροῦν εἰς καταρτισμὸν εἰς ἄλλους κλάδους, ὑστεροῦν ἐν τῇ γνώσει τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Δι' ὃ καὶ ὅπως ἰδιαίτερος ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δεόν νὰ ἐπισηθῆ ἢ προσοχῆ.

Ὡς τρίτον κατὰ σειράν γενικὸν μάθημα παρατίθεται ἡ Χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία καὶ κοινωνιολογία, ἡ ἀναγκαιότης καὶ σπουδαιότης τοῦ ὁποίου εἶναι προφανῆς. Ἐφ' ὅσον καὶ ὁ Ἱεροκῆρυξ καὶ ὁ Ἐξομολόγος καὶ ὁ Κατηχητὴς ἐν ἔχουν ἀντικείμενον ἐργασίας, τὸν ἄνθρωπον, εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπουσαν, νὰ διαπλάσσουν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ προβαλλόμενον πρότυπον τοῦ τελείου ἀνθρώπου, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῆ καὶ ἀναλυθῆ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἡ ὅλη χριστιανικὴ περὶ ἀνθρώπου διδασκαλία, ὡς αὕτη διευτυπώθη ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ καὶ ἀνεπτυχθῆ ἔπειτα ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἔχῃ ὁ ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας σαφῆ τὴν εἰκόνα τοῦ ὅλου ἀνθρώπου καὶ μὴ ἐπιδικῶν σκοπούς, οἱ ὅποιοι πολλάκις εἶναι ἔξω τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλαισίου. Μόνον ὅταν οἱ σκοποὶ, αἱ δυνατότητες καὶ τὰ μέσα τῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρώπου καλῶς καὶ σαφῶς καθορισθῶσι, θὰ ἔχωμεν καὶ ἐν τῷ κηρύγματι καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ προγράμματι τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐνιασίαν κατεύθυνσιν καὶ ἐνιασίον πρόγραμμα, ἀντὶ τῆς ποικιλίας, ἣτις χαρακτηρίζει ἰδίως τὰ σημερινὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἀνθρωπολογία διδάσκεται ὡς τμήμα τῆς Δογματικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐνταῦθα ὅμως οὐ μόνον ἐν πλάτει τὰ προβλήματα θὰ ἀναπτυχθοῦν, ἐφ' ὅσον τὸ μάθημα ἀποκτᾷ αὐτοτέλειαν, ἀλλὰ καὶ ἡ διδασκαλία θὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τοὺς ἐπιδικωμένους εἰδικούς σκοπούς.

Τὸ μάθημα τῆς Χριστιανικῆς κοινωνιολογίας μὴ διδασκόμενον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ εἶναι ἀπαραίτητον, οὐ μόνον διότι θὰ καταστήσῃ ἐμφανεῖς τὰς κοινωνικὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, πρᾶγμα μεγίστης σημασίας, ἰδίᾳ διὰ τὸν Ἱεροκῆρυκα, ἀλλὰ θὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα εἰς τὸν ἀκροατὴν νὰ παραλληλίσῃ αὐτὰς πρὸς ἄλλας, τὰς ὁποίας θὰ ἀκούσῃ ἐν τῷ μαθηματι τῆς Κοινωνιολογίας.

Περὶ τοῦ τετάρτου μαθήματος τῆς Γενικῆς Ψυ-

χολογίας μόλις εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσω ὀλίγας λέξεις. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ διδαχθῆ ὀλοκλήρως ἡ Γενικὴ Ψυχολογία ἀλλὰ τὰ τμήματα καὶ κεφάλαια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀμεσώτατην σχέσιν πρὸς τοὺς ἐπιδικωμένους σκοπούς ἡμῶν. Ἄνευ γνώσεως αὐτῶν οὔτε ὁ Ἱεροκῆρυξ, οὔτε ὁ Κατηχητὴς καὶ ὁ Ἐξομολόγος δύνανται νὰ χωρήσουν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἡ Ψυχολογία λ.χ. τῆς παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἡλικίας θὰ δώσῃ εἰς τὸν Κατηχητὴν καὶ τὸν Ἐξομολόγον τὴν κλεῖδα τῆς κατανοήσεως τῆς παιδικῆς ψυχῆς, τοῦ παιδικοῦ ἁμαρτήματος, ἐνῶ ἡ παραψυχολογία θὰ ἀνοίξῃ εἰς τὸν Ἐξομολόγον νέους ὀρίζοντας καὶ θὰ ὑποδείξῃ νέας μεθόδους θεραπείας, καὶ ἡ ψυχολογία τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων θὰ εἶναι διὰ τὸν Ἱεροκῆρυκα ἢ πῦξ τῶν λόγων.

Τὸ πέμπτον κατὰ σειράν εἰδικὸν μάθημα, ἡ «Βιολογία καὶ ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος», μὴ διδασκόμενον καὶ αὐτὸ εἰς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, εἶναι σπουδαιότατον καὶ ἀπαραίτητον διὰ τοὺς σκοπούς ἡμῶν, καὶ ἐν τινὶ μέτρῳ συμπλήρωσις καὶ ἐπέκτασις τῆς Γενικῆς Ψυχολογίας. Αὐτὸ θὰ ἀναλύσῃ τὰ μεγάλα βιολογικὰ προβλήματα, τοὺς βιολογικοὺς νόμους, θὰ ἀνατάμῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸν ψυχικὸν αὐτοῦ βίον ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς καὶ θὰ παρουσιάσῃ τὰς ψυχικὰς ἐκφάνσεις ὑπὸ νέον φῶς καὶ θὰ δώσῃ ἰδίᾳ εἰς τὸν Κατηχητὴν καὶ ἰδιαίτατα εἰς τὸν Ἐξομολόγον τὴν κλεῖδα τῆς κατανοήσεως ψυχικῶν λειτουργιῶν καὶ ἐκφάνσεων, ὅποτε καὶ ἡ ἐπιδίωξις τῆς θεραπείας τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἁμαρτήματος, ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ψυχικῆς παρεκτροπῆς, θὰ βασισθῆ ἐπὶ στερεῶν ἐπιστημονικῶν βάσεων.

Τέλος τὸ ἕκτον εἰδικὸν μάθημα, ἀναφερόμενον εἰς ὠρισμένα κεφάλαια τῆς Κοινωνιολογίας, ἔχει σκοπὸν πρωτίστως νὰ δώσῃ εἰκόνα τῶν κοινωνικῶν θεωριῶν καὶ συστημάτων, ὧν ἀπόλυτος ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ γνῶσιν ἰδίᾳ ὁ Ἱεροκῆρυξ. Δὲν εἶναι νοητὸν, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Ἱεροκῆρυξ ἢ οἰοσδήποτε ἄλλος νὰ ἀντικρούσῃ ἀντιχριστιανικὰς κοινωνικὰς θεωρίας, νὰ σταθμίσῃ ἐπακριβῶς κοινωνικὰ συστήματα, νὰ λάβῃ θέσιν ἀπέναντι τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ ἐπ' αὐτῶν νὰ διατυπώσῃ τὴν χριστιανικὴν ἄποψιν χωρὶς νὰ μελετήσῃ καλῶς πάντα ταῦτα, εἰς ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν τὸ πλεῖστον τῶν ἀκροατῶν χάρις εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἀντιθέτων καταβληθεῖσαν προσπάθειαν εἶναι ἐνήμερον τῶν νεωτέρων διδασκαλιῶν καὶ θεωριῶν. Διὸ καὶ τὸ μάθημα τοῦτο, ὅπερ δὲν διδάσκεται ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀναπτυχθῆ εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀναπληρώσῃ αἰσθητὸν κενόν.

Τὸν κύκλον τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἀποτελοῦν Ὀμιλητικὰ μαθήματα, ἡ Ἐξομολογητικὴ καὶ τὰ Κατηχητικὰ μαθήματα. Εἰς τὸ πρῶτον

καὶ τελευταῖον πᾶσα κατεβλήθη φροντίς ἐν τῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι, ὅπως μὴ ἐπαναληφθῶσι ὅσα διδάσκονται ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐὰν ἐκεῖ ἡ διδασκαλία περιτρέφεται περὶ τὴν τεχνικὴν τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον τῆς Κατηχητικῆς διδασκαλίας, ἐδῶ τούναντίον ἐλάχιστος ἢ οὐδείς περὶ αὐτῶν λόγος γίνεται, ἀλλὰ ἡ προσοχὴ ἐπεστήθη ἐπὶ ἄλλων σημείων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας. Πρέπει πάση δυνάμει ν' ἀποφύγωμεν τὸ σφάλμα νὰ μανθάνουν οἱ μαθητὰὶ πῶς θὰ κηρύξουν καὶ πῶς θὰ διδάξουν οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ τί θὰ κηρύξουν καὶ τὸ τί θὰ διδάξουν τοὺς παῖδας. Δὲν πρέπει ἡ ἐξωτερικὴ μορφή νὰ καταφάγη τὴν οὐσίαν. Διὰ ταῦτα θὰ ξενισθῇ ἴσως ὁ διεξερχόμενος τὸ παρὸν πρόγραμμα μὲ τὰς ἀναλυτικὰς παραγράφους, περιεχούσας μὴ συνήθη πῶς πράγματα. Ὅτι ἐν μικρῷ ἐνταῦθα γίνεται, πρέπει νὰ γίνῃ εἰς μεγαλύτεραν κλίμακα, ὅταν θὰ καταρτισθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς ὀριστικῆς πλέον Σχολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ὅπως ἰδιαίτερα προσοχὴ ἐπεστήθη ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου μαθήματος τῆς Ἐξομολογητικῆς. Τὸ μάθημα τοῦτο ἀκόμη, δυστυχῶς, δὲν ἀπέκτησε ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὴν αὐτοτέλειάν του, διδασκόμενον ὡς τμήμα τῆς Ποιμαντικῆς, αἱ δ' ἐπ' αὐτοῦ ἐργασίαι εἶναι τόσον εὐάριθμοι, ὥστε νὰ μὴ λογίζωνται κἂν. Φύσει λεπτόν καὶ δυσχερὲς τὸ μάθημα καὶ τὸ ὑπόουρημα τοῦτο ἀπαιτεῖ προσεκτικὴν, ἐπιμελῆ καὶ λιπαρὰν σπουδὴν. Ἡ Ψυχολογία, ἡ βιολογία, αἱ ψυχοαναλυτικαὶ μέθοδοι, αἱ διαγνωστικαὶ καὶ θεραπευτικαὶ μέθοδοι τῶν νευρολόγων καὶ ψυχιάτρων ἔδωκαν νέαν ὄθησιν εἰς τὸ μάθημα τοῦτο. Ὁ σημερινὸς Ἐξομολόγος πρὸς τῇ πείρᾳ καὶ τῇ ἀγιότητι τοῦ βίου αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ἐπιτυχῶς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἂν κατ' ἐπιστήμην δὲν ἐξασκῇ αὐτό, ἐὰν δὲν εἶναι γνώστης τῶν συμπερασμάτων τῶν σχετικῶν, τὰ ὅποια παρέχουν εἰς αὐτὸν αἱ ἀνωτέρω μνημονουθεῖσαι ἐπιστήμαι. Πολλάκις θὰ βαίῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν στενῇ συνεργασίᾳ πρὸς τὸν ψυχολόγον, τὸν βιολόγον, τὸν ψυχίατρον. Ὁ Ἐξομολόγος ὀφείλει νὰ εἶναι πάντα ταῦτα· τότε μόνον θὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν δυσερέυνητον ψυχικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, θὰ κατανοῇ τὴν φύσιν τοῦ ἁμαρτήματος, θὰ διαγινώσκῃ τὴν ρίζαν αὐτοῦ καὶ θὰ ἐφαρμόζῃ τὰ κατάλληλα πρὸς βελτίωσιν μέσα. Μόνον ὅταν θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἔχωμεν τὸν ἐπιστήμονα ἐξομολόγον, θὰ ἐλπίζωμεν πλέον βασιμῶς εἰς μίαν ἀνοδὸν τοῦ ἐπιπέδου, εἰς δ σήμερον ἡ Ἐξομολόγησις παρ' ἡμῖν εὐρίσκειται.

Τὰ ὑπ' ἀριθμ. 4—8 μαθήματα εἶναι κατὰ τὰ πλεῖστον τεχνικά, προοριζόμενα ὅμως νὰ θεραπεύσουν σημερινὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας. Ἰδίᾳ ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν ἐπὶ «τῶν μορφῶν

Ο ΑΛΗΘΗΣ ΚΛΗΡΙΚΟΣ

«*Ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε*» (Ἰωάν. ιε', 16). Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κυρίου ἀναφέρονται πρὸς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους αὐτῶν, τοὺς κληρικούς καὶ λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου. Ἡ ἐκλογή αὐτῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς Ἱερωσύνης ἐπιβάλλει καὶ εἰδικὰς ὑποχρεώσεις καὶ δὴ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος ἰδιαίτερως.

«*Εἰπὸν τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἄμιοι ἔσονται τῷ Θεῷ αὐτῶν καὶ οὐ βεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν· ὅτι ἅγιος ἐγὼ Κύριος, ὁ ἀγιάζων αὐτούς*» (Λευίτ. ΚΑ', 1—8). Ὁ ἀγιασμός οὗτος εἶνε εἰδικός. Δι' αὐτοῦ ἀγιάζονται οἱ χριστιανοὶ καὶ ἀποβαίνουν ὅμοιοι πρὸς τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, τὸν Κύριον.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀγιασθοῦν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ μεταδίδῃ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Πρέπει ἄρα νὰ ὑπερέχῃ κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν. Αὐτὸς εἶνε τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. «*Υμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου*» (Ματθ. ε', 14) καὶ διαλάμπει κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἥτις φωτίζει καὶ θερμαίνει καὶ ἐνισχύει καὶ ἀνυψώνει.

Ἱερεὺς πλήρης παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων ἀποβαίνει εἰς βλάβην τοῦ λαοῦ, ὅστις παρασύρεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ ρίπτεται εἰς τὸ σκότος.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μελετᾷ συνεχῶς καὶ εὐλαβῶς τὴν θεόπνευστον Ἁγίαν Γραφήν, ἐξ ἧς ἀποβαίνει «*ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ*» (Ψαλμ. α'). Ἐξ αὐτῆς θὰ μάθῃ ὡς λειτουργὸς καὶ οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων ὁποῖος ὀφείλει νὰ εἶνε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἱεροτελεστίας, καθαρὸς, ἱερὸς καὶ ἔνθεος, διότι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρίσκειται «*ἐν αὐτοῖς τοῖς σῶραοις μεταξὺ τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων*» κατὰ τὸν Χρυσόστομον. Μανθάνει ὅτι κατὰ τὴν ἱεροτελεστείαν ἐπικαλεῖ-

καὶ μέσων τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν», τὰ ὅποια τόσον ἐπιστημονικῶς καὶ τόσον ἐπιτυχῶς γνωρίζει νὰ χρησιμοποιοῖ ἢ ἀντίθετος παράταξις.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἴσως θὰ καταστῇ ἀνάγκη καὶ ἄλλα μαθήματα νὰ προστεθῶσι ἢ καὶ νὰ μεταβληθῶσιν. Διὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς νομίζω ὅτι τὰ προτεινόμενα μαθήματα εἶναι ἀρκετὰ, λαμβανομένων μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς ἡ Σχολὴ θὰ λειτουργήσῃ.

Ἀθῆναι τῇ 18ῃ Αὐγούστου 1947.

Ὁ Εἰσηγητὴς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΕΛΛΑΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανημίου

Γ. Διευθυντῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας

ται τὴν θείαν χάριν ἐν πίστει καὶ πνευματικῇ κατανύξει. Ὁ οὕτω ἐνεργῶν κατὰ τὴν ἱεροτελεσίαν, ἀνυψῶναι τοὺς ἀκροατάς, συγκινεῖ, θερμαίνει, ἀναγεννᾷ καὶ καθαρίζει. Βεβαίως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ δι' ἀμαρτωλῶν ἐνεργεῖ, πλὴν ὁ ψυχρῶς καὶ ἀδιαφόρως ἐνεργῶν τὰς ἱεροτελεστίας καὶ δι' τὴν ἀναίμακτον θυσίαν μεταδίδει ψυχρότητα εἰς τοὺς ἀκροατάς, οἵτινες ἀναχωροῦν ὡς εἰσῆλθον κατὰ τὰς ἱεροπραξίας.

Ὡς διδάσκαλος θὰ διδαχθῇ ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὁποίας γνώσεις πρέπει νὰ ἔχη καὶ ποῖαν δύναμιν λόγου ἵνα ποτίζη τὰ πνευματικὰ τέκνα «ὡς ἀριγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα» (Α' Πέτρ. Β', 2) καὶ αὐξάνη ἐν πίστει εὐαγγελιζόμενος αὐτοῖς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ τὰ μυστήρια, «εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύβαι» (αὐτόθ. α', 12). Διὰ τοῦτο μελετᾷ συνεχῶς καὶ εὐλαβῶς καὶ προσεύχεται. Οὕτω δὲ φωτίζεται καὶ ἐνισχύεται εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς διακονίας του. Δὲν καταφρονεῖ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης. Τοῖς καθαροῖς πάντα εἶνε καθαρὰ καὶ εἰς τὴν καλὴν θέλησιν ἀπασαί αἱ γνώσεις γίνονται χρήσιμοι διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων. Κυρίως ὅμως ἡ Ἁγία Γραφή εἶνε ἡ ἀληθῆς μελέτη «εἶνε τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ», ὡς λέγει που ὁ Ἱερώνυμος.

Δὲν ἀποβλέπει δὲ πρὸς τὸ γράμμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἀποβλέπει εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον «ζωοποιεῖ», ἐνῶ τὸ γράμμα «κτείνει». Ὁ οὕτω μελετῶν τὴν Ἁγίαν Γραφήν ἀποβαίνει Γραφή ζῶσα, βίβλος ἔμψυχος καὶ καταληπτή. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἔχει ὁδηγοὺς τοὺς θεοφόρους Πατέρας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ παραμένει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Μακρὰν αὐτῶν περιπίπτει εἰς παρερμηνείας εἰς ἰδίαν «ἀπώλειαν» καὶ διαφόρους πλάνας, ὡς συνέβη ἐν τῇ πολυκυμάντῳ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἱερεὺς πρέπει, εἰς τὰς παρούσας μάλιστα περιστάσεις, νὰ εἶνε μεγάλης καὶ εὐρείας μορφώσεως καὶ παιδείας διότι δι' αὐτῆς φύλαξ καὶ ταμίας γενόμενος τῆς γνώσεως καὶ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, θέλει ἀποδείξει ἑαυτὸν «δυνατὸν καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» (Τιτ. α', 9) «Πολλήν», λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, *χρὴ ποιέσθε τὴν σπουδὴν ὥστε τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ ἐν ἡμῖν πλουσίως ἔχειν. Οὐ γὰρ πρὸς ἐν εἶδος μήχης ἡ παρασκευή, ἀλλὰ ποιμίλος οὐτος ὁ πόλεμος καὶ ἐκ διαφόρων συγκροτούμενος τῶν ἐχθρῶν*» (Χρυσοστ. Βιβλ. Δ' § 4). Πάντοτε ὅμως δέον νὰ ἔχη τὴν ὑποποιὸν ταπεινώσιν, ἥτις εἶνε ἡ βᾶσις τῶν ἀρετῶν καὶ ἡ θύρα, δι' ἧς εἰσέρχεται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν θείων ἀληθειῶν. «Μάθετε, λέγει ὁ Κύριος, ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραὺς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. ια', 29). Ἡ πρωτίστη ἀρετὴ, λέγει που ὁ Ἱ. Αὐγουστίνος, εἶνε ἡ ταπεινώσις, ἡ δευτέρα ἡ ταπεινώσις, ἡ τρίτη ἡ ταπεινώσις καὶ οὕτω καθεξῆς. Τί εἶνε ἡ παρθεῖνα, δι' ἣν καυχῶνται αἱ μωραὶ παρθένοι; Εἶνε

ΣΧΕΔΙΟΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ Ἡ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΚ/ΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

*Περὶ χειροτονίας καὶ διορισμοῦ τῶν Ἐπισκόπων,
Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων*

Ἄρθρον Αον

Ἐπίσκοπος δὲν χειροτονεῖται χωρὶς Ἐπισκοπῆς ὠρισμένης.

Ἄρθρον Βον

Πρεσβύτερος καὶ Διάκονος δὲν χειροτονεῖται χωρὶς ὠρισμένης ἐκκλησίας καὶ παρὰ τὴν εἶδῃσιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἄρθρον Γον

Εἰς κάθε χηρεύουσαν Ἐπισκοπὴν ἡ Σύνοδος προβάλλει τρεῖς ὑποψηφίους, κυρίως μὲν ἐκ τῶν ἐντὸς τῆς Ἐπισκοπῆς πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐχόντων τὰ πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦτον ἀπαιτούμενα· κατὰ δευτέρον δὲ λόγον καὶ ἐκ τῶν εἰς ἄλλα μέρη τοῦ Βασιλείου διαπρεπόντων ἐπ' ἀρετῇ, συνέσει καὶ παιδείᾳ καὶ ἀφοῦ ὁ Βα-

.....
δῶρον τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον κακῶς μεταχειρίζονται, διότι δὲν ἔχουν τὸ ἔλαιον τῆς ταπεινότητος. Διὰ τοῦτο αἱ λαμπάδες θὰ οβεσθοῦν καὶ ἡ ἀρετὴ θὰ στραφῇ εἰς ὄλεθρον αὐτῶν.

Τί εἶνε ἡ εὐσέβεια τοῦ ἱερέως, ὅστις μεταχειρίζεται τὰ πάντα διὰ νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν ἄλλων; Εἶνε ἡ φαρισαϊκὴ ὑποκρισία· εἶνε τάφος κεκονιανένος, ὅστις ἔξωθεν μὲν φαίνεται ὠραῖος, ἔσωθεν δὲ γέμει ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας.

Ἀπαιτεῖται ἄρα μεγάλη προσοχὴ ἵνα μὴ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἴπη καὶ εἰς αὐτὸν ὅ,τι εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίας: «Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς καὶ νεκρὸς εἶ. Γίνου γοηροῦν καὶ σιγήσῃσιν τὰ λοιπὰ ἃ ἐμελλον ἀποθανεῖν. Οὐ γὰρ εὐρηκά σου ἔργα πληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου» (Ἀποκ. Γ', 1).

Τέλος ὡς ποιμὴν θὰ μάθη ὁποῖαν ἀγάπην πρέπει νὰ ἔχη πρὸς τὸ ποιμνίον του, ἀποτρέπων μὲν αὐτὸ ἀπὸ τόπων ἀβάτων καὶ ἀνύδρων, ὀδηγῶν δὲ εἰς νομάς σωτηρίου, ὅπου ἡ καλλίρροος τετρακτὺς τῶν τῆς Ἐδέμ ποταμῶν ρέει, ὅπου αἱ αὔραι τοῦ πνεύματος διαπνέουν, ὅπου αἱ ἀμφιλαφεῖς σκιαὶ τῶν παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων δένδρων τῶν παντοίας ἀρεταῖς κομώντων θείων Πατέρων ἐπισκιάζουσι.

Οὕτω δὲ ἀποβαίνει «τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγγελίᾳ» (Α' Τιμοθ. δ', 12) καὶ καθιστᾷ τὸ χριστεπώνυμον πληρωμα «λαὸν περιούσιον, ζῆλωτὴν καλῶν ἔργων» (Τιτ. β', 14), «αὐξάνοντα ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Πέτρ. γ' 18).

Ὁ πρῶτον Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ (†)

σιλεύς ἐκλέξει ἐκ τούτων ὅποιον ἐγκρίνει, ἡ Σύνοδος ἐκτελεῖ τὰ τῆς χειροτονίας του.

Ἄρθρον Δον

Ἄν ἐκ τῶν προβαλλομένων ἡ Βασιλικὴ ἀρχὴ δὲν ἐγκρίνει κανένα, ἡ Σύνοδος προβάλλει ἀντ' αὐτῶν ἄλλους.

Ἄρθρον Εον

Τὸ ἀναφερόμενον ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ τοῦ νὰ ἐκλέγονται καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν ἀξίων εἶναι διόλου ἀπαράδεκτον καὶ ἐναντίον τοῖς ἱεροῖς κανόσι.

Ἄρθρον ΣΤον

Οἱ Ἐπίσκοποι διορίζονται διὰ βίου· ἂν ὅμως δι' ὁποιαδήποτε αἰτίαν κατασταθῇ τις ἐξ αὐτῶν ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του, διορίζεται μὲν ἀντ' αὐτοῦ ἄλλος, αὐτὸς δὲ ἀπολαμβάνει παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἀνήκουσαν περίθαλψιν τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται διὰ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους.

Ἄρθρον Ζον

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου καὶ διακόνου προβάλλονται παρὰ τῶν ἐνοριτῶν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα, παιδείαν δηλ. τακτικὴν, ἀρετὴν, ἰκανότητα καὶ τὴν προσδιωρισμένην ἀπὸ τοὺς κανόνας ἡλικίαν καὶ ἐξεταζόμενοι κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἐπισκόπου παρὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου καὶ ἄξιοι κρινόμενοι, χειροτονοῦνται.

Ἄρθρον Ηον

Οἱ εἰς ἐκάστην ἐνορίαν ἀπαιτούμενοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι νὰ εἶναι ἔγγαμοι.

Ἄρθρον Θον

Σχολεῖον ἰδιαίτερον νὰ συστηθῇ διὰ τὸν κληρὸν καὶ διὰ τοὺς ἐτοιμαζομένους εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν καὶ εἰ δυνατόν τρία, ἐν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἄλλο εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ ἄλλο εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, σχολαρχούμενα ἀπὸ διδασκάλους κληρικούς παραδίδοντας κατὰ χρέος τὴν κανονικὴν ἡμῶν διὰ-λεκτον, λογικὴν, ρητορικὴν, μεταφυσικὴν καὶ θεολογίαν μετὰ ταῦτα δὲ πᾶσαν ἄλλην μαθηματικὴν ἐπιστήμην.

Ἄρθρον Ιον

Οἱ Ἐπίσκοποι ἢμποροῦν καὶ νὰ μετατεθοῦν ἀπὸ Ἐπισκοπῆς εἰς Ἐπισκοπὴν ὁσάκις ἢ μεταθεσίς των κριθῇ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος, συμφώνως μὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄρθρον ΙΔον

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι τῶν ἐνοριῶν μετατίθενται ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν παρισταμένης αἰείποτε ἐν λόγῳ τῆς αἰτίας τῆς μεταθέσεώς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀξιωματούχων.

Ἄρθρον Δον

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματοῦχοι εἶναι ὁ Πρω-

Η ΑΝΘΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΝΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΤΟΥ ΙΕ' ΑΙΩΝΟΣ
ΚΑΙ ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ

Δ'. (Τελευταῖον)

Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων τροπὴ ἐξεδηλώθη κατὰ τὸν μᾶλλον περιφανῆ τρόπον ἀφ' ἧς Πατριάρχης Μόσχας ἀνεδείχθη ὁ διάσημος Νίκων (1652—1667), καθ' ὃν περίπου χρόνον ἐκαίοντο τὰ σλαυικὰ βιβλία ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἐκεῖ δὲ καὶ ἐν Μολδαυίᾳ δεξόταται διεξήγοντο συζητήσεις περὶ τῆς πίστεως τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν ρώσων. Εἰς τὸν Νίκωνα ἀκριβῶς ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ λύσῃ τὸ περιμάχητον καὶ πολυχρόνιον τοῦτο ζήτημα· οὗτος δὲ οὐ μόνον πράγματι ἔλυσεν αὐτό, καὶ δὴ κατὰ τὸν πανηγυρικώτερον τρόπον, ὑπὲρ τῶν ἐλλήνων, ἀλλὰ καί, ὡς ἀναγνωρίσας τὰ τῆς ρωσικῆς μονορθοδοξίας ὡς νεω, τεριστικὰ καὶ ἐσφαλμένα καί, διὰ τοῦτο, προσαρμόσας ταῦτα ὀλοσχερῶς πρὸς τὰ ἐλληνικά· κατηγορήθη διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν

.....
τοσούγγελος, ὁ Οἰκονόμος, ὁ Σκευοφύλαξ, ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὁ Ἱερομνήμων, οἱ ὅποιοι συνιστῶσι τὸ Ἐπισκοπικὸν Πρωτόκλητον Δικαστήριον, τοῦ ὁποίου προεδρεύει ὁ Πρωτοσύγγελος προβαλλόμενος παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἐπικυρούμενος παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δι' ἐπισήμου ἐγγράφου, οἱ δὲ λοιποὶ ἀμέσως παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἐκ τῶν ἰκανωτέρων τῆς Ἐπισκοπῆς.

Παρατήρησις: Ἀείποτε ἡ Ἐκκλησία εἶχε τὸ κριτήριόν της συνιστάμενον ἀπὸ τὴν Ἱερὰν πεντάδα δηλ. ἀπὸ τὸν οἰκονόμον καὶ καθεξῆς, εἰς τὸ ὅποιον ὁ Ἀρχιερεὺς προήδρευεν, ἀλλὰ τοῦτο σήμερον λαμβάνει τὴν θέσιν πρωτοκλήτου καὶ συνίσταται ἕτερον τοῦ Ἀρχιερέως ἔκκλητον πρὸς ὃ ἀναφέρονται τὰ ἐκ τοῦ πρωτοκλήτου. Τὰ συνιστῶντα ἄτομα τὸ συνέδριον εἶναι ὅμοια κατὰ πάντα ταὶ οὐδεμία ἐν αὐτοῖς ποτὲ διένεξις διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς οὐσιωδῶς ὁμοιότητα καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀναμφιβόλως θέλουσιν εἰρηνικῶς διαβαίνουσιν· τὸ δὲ συμβούλιον τοῦ Ἐπισκόπου θελεῖ συνίσταται ἀπὸ ἄτομα οὐσιωδῶς διάφορα καὶ ἡττονα τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, οἷον ἀπὸ τὸν Ἱερέα πρωτοσύγγελον καὶ τὸν ἀρχιδιάκονον ἐκ τούτου γεννᾶται ἕρις καὶ ἀσυμφωνία προσέτι τοῦ τε Πρωτοσυγγέλου καὶ Διακόνου ὁ ὅρος τῆς τρεχούσης ζωῆς των εἶναι ἢ θέσις τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κατὰ βίαν τῆς ἰδίας φιλαυτίας των ἀνάγκη νὰ συλλογισθῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐπισκόπου ἄδικον κατακτητὴν τῆς παρ' αὐτῶν φανταζομένης θέσεως καὶ γεννηθῶσι ραδιουργία καὶ ἐπιβουλαι ὥστε ὁ θρόνος νὰ μὴν ἔχη ποτὲ ἡσυχίαν δι' αὐτοὺς οὔτε τὰ τοῦ θρόνου καὶ τὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἀρχιερέως νὰ ἐκτελῶνται κατὰ τὸ ἀπαιτούμενον χρέος πρὸς τὸν Βασιλικὸν θρόνον.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ταλαντίου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

συγχρόνων ρώσων ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν ἐπὶ «ἀμέτρῳ φιλελληνισμῷ». Ὁ ἴδιος, ἄλλως τε, διεκήρυττεν «εἰ καὶ ρώσος τὴν καταγωγὴν, εἰ καὶ Ἕλληνας τὴν πλῆθυν καὶ τὰς πεποιθήσεις»· «ἀληθῶς δὲ—λέγει ὁ Κάπτερεφ—τοιούτους φιλέλληνας οὐδέποτε ἄλλοτε ὑπῆρξεν ἐν Ρωσίᾳ»¹. Ὁ Νίκων, δεχόμενος ὅτι ἡ τέως τῷ ἐπισκόπῳ Ρώμης ἀνήκουσα τιμὴ περιήλθεν εἰς τὴν Νέαν Ρώ-

1. Ὁ Νίκων μάλιστα ἔσπευσε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ σχῆμα τοῦ ρωσικοῦ καλυμαυχίου διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ. Τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην εἶχεν ἐκφράσει πρὸς τὸν ἐν Μόσχᾳ τότε παρόντα Πατριάρχην Ἀντιοχείας Μακάριον μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως καταλλήλως ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ τσάρου τὴν πρὸς τοῦτο συγκατάθεσιν. Ὁ Μακάριος κατὰ τινὰ λειτουργίαν πλησιάσας πρὸς τὸν τσάρον μετὰ τὰ ἑλληνικὰ καλυμαύχια καὶ ἐπανωκαλύμαυχον ἀνὰ χεῖρας, εἶπεν «εἴμεθα τέσσαρες Πατριάρχαι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ φέρομεν τὴν αὐτὴν περιβολὴν μετὰ τὴν ἁγίαν μας κατεστάθῃ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁσὸς Πατριάρχης ἐν Μόσχᾳ, ἔχων τὴν αὐτὴν, ἢ καὶ ὁ Πάπας Ρώμης, ἄξιαν, ὅστις φέρει ὡς γνώρισμα ὅτι διακρίνεται ἀπὸ ἡμῶν κατὰ τὴν λευκὴν περιβολὴν. Ἄν ἐπιτρέπῃ ἡ τσαρική μεγαλειότης σου, θὰ ἐπεθύμουν νὰ τῷ ἐπιθέσω τὸ καλυμαύχιον τοῦτο καὶ τὸ ἐπανωκαλύμαυχον, τὰ ὁποῖα κατεσκεύασα δι' αὐτὸν νέα, διὰ νὰ τὰ φορῇ ὅπως καὶ ἡμεῖς». Ὁ τσάρος, σφόδρα ἀγαπῶν τὸν Νίκωνα, ἐχάρη μεγάλως, καὶ οὐ μόνον ἐπεδοκίμασε τὴν ἀλλαγὴν, ἀλλὰ καὶ λαβὼν αὐτὰ ὁ ἴδιος, τὰ ἠπάσθη, διέταξε τὸν Νίκωνα νὰ ἀποβάλλῃ τὰ παλαιὰ καὶ ἔπειτα ἰδιοχείρως ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὰ νέα. Τοῦ Νίκωνος τὸ πρόσωπον ἔλαμπεν ἐκ χαρᾶς. Ταῦτα ἀφηγεῖται αὐτόπτης μάρτυς τῆς σκηνῆς, ὁ διάκονος τοῦ Μακαρίου Παύλος. Ὡς ἀρχιεπίσκοπος Νόβγορονδ ὁ Νίκων εἶχεν εἰσαγάγει τὴν ἑλληνικὴν ψαλμοῦδιαν εἰς τοὺς ναοὺς του, ἔπειτα δ' ὡς Πατριάρχης ἐπέβαλε καὶ τὴν ἑλληνικὴν κληρικὴν ἀμφιεσιν, προσεκάλεσεν Ἕλληνας ἀρχιτέκτονες πρὸς ἀνέγερσιν μονῶν καὶ ναῶν κατὰ τὰ ἑλληνικὰ πρότυπα καὶ Ἕλληνας ζωγράφους πρὸς γραφὴν εἰκόνων ἑλληνορρυθμῶν, πανταχοῦ δὲ προσεπάθει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἑλληνικὸν κύρος, πᾶν τὸ ρωσικὸν θεωρῶν ἀπόβλητον «ὡς καρπὸν τῆς ρωσικῆς ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας καὶ ἀπόπτωσιν ἐκ τοῦ ἀληθοῦς γνώμονος τῆς ὀρθοδοξίας». Τῷ 1654 κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ συνελέγησαν πᾶσαι αἱ ὑπὸ εὐρωπαϊῶν ζωγράφων, ἢ κατὰ τὰ δυτικὰ πρότυπα, ποιηθεῖσαι «φραγκικαὶ» εἰκόνες, ἀφοῦ δὲ ἐκομίσθησαν εἰς τὸν ναόν, ἐξώρυσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ αὐτοῦ τοῦ τσάρου καὶ κατέστρεψεν αὐτάς, κατὰ δὲ τὸ ἐπιόν ἔτος ἀπήγγειλεν ἀνάθεμα κατὰ τῶν κατασκευαζόντων «φραγκικὴν» εἰκόνα. Κατὰ τὸν αὐτὸν Παύλον, ἡ κομψότης τῶν ἑλληνικῶν ἐνδυμασιῶν τόσον ἤρρεσεν εἰς πάντας, ὥστε, ἐάν μετέβαινον εἰς Ρωσίαν μοναχοὶ ἐξ Ἁγίου Ὄρους πρὸς πώλησιν τοιούτων, θὰ ἐπλουτίζοντο ταχέως, διότι οἱ μοσχοβίται ἠγόραζον αὐτάς ἀντὶ ἀδράς τιμῆς, λέγοντες «ἐάν δὲν ἦσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὀρισμέναι, δὲν θὰ τὰς ἐφόρει οὐδ' ὁ Πατριάρχης μας». Παρὰ Ν. Καρτερεφ ὁ Πατριάρχης Νίκων καὶ ὁ τσάρος Ἀλέξιος, I σ. 200-201. *Τοῦ αὐτοῦ* Αἰ πρὸς τὰς ρωσικὰς ἀρχὰς σχέσεις τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 10^{ου} μέχρι τοῦ 17^{ου} αἰῶνος σ. 90. *Χρυσόστομος Παπαδοπούλου* Οἱ πατριάρχαι Ἱεροσολύμων ὡς πνευματικοὶ χειραγωγοὶ τῆς Ρωσίας... σ. 80, 82-84. *Γαυῶβου Δημοπούλου* Τὸ ἐν Μόσχᾳ Συνοδικὸν Σκευοφυλάκιον, Ἀθήναι 1900, σ. 76-77. Κατὰ παραγγελίαν τοῦ Νίκωνος ἐφιλοτεχνήθησαν δι' αὐτὸν καὶ μίτρα καὶ σάκκος ἐν ΚΠόλει (αὐτόθι 44-47). Ἐπὶ τῶν περιθωρίων δὲ τοῦ σάκκου ἦτο κεντημένον τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ὁ Νίκων στηριχθεὶς διώρθωσε τὸ ἐν τοῖς ρωσικοῖς βιβλίοις Σύμβολον, ἀφαίρεσας τὴν εἰς τὸ δὸν ἄρθρον προσθήκην «τὸ ἀληθινόν» (αὐτόθι 52-53).

μην, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως προΐστατο τιμητικῶς τῶν ἴσων πρωθιεραρχῶν, ἔχουσα τὴν πρωτοβουλίαν ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις, ἠρνεῖτο διαρρηθῆν ὅτι τὸ προνόμιον τοῦτο θὰ μεταπέδη εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς δῆθεν «Τρίτης Ρώμης-Μόσχας». Κατὰ τὸν Νίκωνα, ἡ ἀσκησις τοῦ προνομίου τούτου δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον λαμπρᾶς θέσεως τῶν πολιτικῶν πρωτευουσῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν κανονικῶν ἀποφάσεων τῶν ἱερῶν συνόδων. Τὴν ἐθνικὴν περιπέτειαν τῶν ἑλλήνων ὁ Νίκων δὲν ἐθεώρει τεκμήριον θρησκευτικῆς αὐτῶν καταπτώσεως, τούτου δ' ἕνεκα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δυσμενῆ περὶ αὐτῶν ἐν Ρωσίᾳ γνώμην, οὐδαμῶς ἀμφέβαλλε περὶ τῆς καθαρότητος τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας. Πᾶν τοῦναντίον πρὸς τοὺς Ἕλληνας προσέφευγεν ὡς πρὸς αὐθεντίας ἀναντιρρήτους διὰ τὰς περιλαλήτους λειτουργικὰς του μεταρρυθμίσεις, ταύτας δὲ συνετέλεσε τῇ βοηθείᾳ μόνων τῶν ἑλλήνων καὶ κατὰ τὰς ὑποδείξεις των, συναινοῦντος καὶ τοῦ τσάρου Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς. Τὴν περὶ Τρίτης Ρώμης θεωρίαν ὑπελάμβανεν οὐχὶ ὡς τὸ ἦδη πραγματωθῆν καὶ πολεμητέον, ἀλλ' ὡς ἰδεώδες ἐπιδιωκτέον, διὰ τοῦτο δὲ καί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀρσένιον Σουχάνωφ, ὑποστηρίζοντα τὸ πρωτεῖον τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, διεκήρυττεν ὅτι ὁ Μόσχας εἶνε ὁ τελευταῖος ἐν τῇ τάξει τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, ἦτοι ὁ πέμπτος¹.

Οὗτω, ἡ ὑπὸ τοῦ Νίκωνος ἐπενεχθεῖσα μεγάλη καὶ ριζικὴ αὐτὴ μεταρρυθμίσις κατήνεγκε θανάσιμον πλήγμα εἰς τὴν περὶ τῆς Τρίτης Ρώμης-Μόσχας θεωρίαν² καὶ εἰς τὴν συναφῆ ρωσικὴν μονορθοδοξίαν, τὴν αὐτάρεσκον ἰδεολογίαν περὶ τῆς θρησκευτικῆς τῶν ρώσων ὑπεροχῆς ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ὀρθοδόξους, μάλιστα δὲ τοὺς Ἕλληνας. «Διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκείνης—λέγει ὁ Κάπτερεφ—κατὰ τὸν μᾶλλον ἐπίσημον τρόπον καὶ ὀριστικῶς διελύθησαν πάντα τὰ ὄνειρα καὶ αἱ ἐλπίδες, δι' ὧν μέχρι καὶ τοῦ Νίκωνος ἐτράφη ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ Ρωσία, καὶ καθ' ἃς ἐρρυθμίζε τὴν τε ἐσωτερικὴν τῆς ζωῆν καὶ τὰς μετὰ τῶν λοιπῶν λαῶν σχέσεις τῆς, εἰς τὴν προοπτικὴν αὐτῆν ἐμβλέπουσα τὴν κυριωτέραν τῆς δόξαν ἐνώπιον πάντων τῶν λαῶν»³. Τὸ ἔτος 1667,

1. V. Z y z k i n Ὁ Πατριάρχης Νίκων, αἱ πολιτικαὶ καὶ κανονικαὶ αὐτοῦ ἰδέαι... Βαρσοβία 1934 σ. 148, 161. Ὅρα καὶ I. A. C. ἐν «Irenikon» XIV (1937) 289.

2. Εἰς τὴν δόξιν τῆς θεωρίας συνετέλεσαν βραδύτερον καὶ ὁ Γεώργιος Κρίζιανιτς, μάλιστα δὲ αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ μεγ. Πέτρου. Μετὰ ταῦτα ἐνεφανίσθη αὐτὴ ὑπὸ νέαν μορφήν ὑπὸ τοῦ διασήμεου ρώσου δημοσιολόγου Κωνστ. Λεόντιεφ (1831-1891), γνωστοῦ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον του πρὸς τὸν βυζαντινὸν μοναχισμόν καὶ τὴν ζωὴν τῶν χριστιανῶν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἢν περιέγραψεν εἰς σειράν τευχῶν τοῦ «Ρούσκι Βιέστνικ» καὶ εἰς αὐτοτελῆ τρίτομον ἔκδοσιν (Μόσχα 1876). Τῆς θεωρίας ταύτης θιασώτης σήμερον εἶνε παραδόξως ὁ ἐκ τῶν διαπρεπῶν ρώσων θεολόγων Ἀντώνιος Καρτασιώφ.

3. Ν. Κάπτερεφ Ὁ χαρακτήρ τῶν σχέσεων... σ. 447.

καθ' ἣ ἐν Μόσχᾳ συγκληθεῖσα ρωσικὴ ἱεραρχία πανηγυρικῶς διεκήρυξε τὴν μεταρρυθμίσει τοῦ Νίκωνος ὡς νόμιμον, κανονικὴν καὶ ὀρθήν, καδικάσασα δὲ τοὺς ρασκολνίκους ἐξέδωκε καὶ 54 κανόνες πρὸς διόρθωσιν τῶν διαφόρων ἐν τῇ λατρειᾷ καὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ βίῳ ἀποτημάτων¹, χαρακτηρίζεται ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστοριογραφίᾳ ὡς «ἐκλαμπρος νίκη τῶν ἐλλήνων κατὰ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων τῶν ῥώσων ἐπὶ ἡγεσίᾳ καὶ πρωτείῳ ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ κόσμῳ, προκυψασῶν καὶ ἀναπτυχθεισῶν λόγω τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῆς ταπεινώσεως τῶν ἐλλήνων»². Κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς συνόδου ταύτης ὁ ἐν Μόσχᾳ ἀντιπρόσωπος τῆς μονῆς Ἰβήρων Διονύσιος διεκήρυξεν, ὅτι οὐχὶ ἡ ἐλληνικὴ ὀρθοδοξία ἀνετράπη μετὰ τὴν πῶσιν τῆς ΚΠόλεως, ἀλλ' ἡ ρωσικὴ, ἕνεκα ἀκριβῶς τῆς διακοπῆς τῆς ἀπὸ ΚΠόλεως καταστάσεως τῶν μητροπολιτῶν ἐν Ῥωσίᾳ. Μόνον ἔκτοτε ἤρξαντο ἐμφανιζόμενα αἱ πλάνα τῶν παλαιοπίστων καὶ ἄλλαι ἑτεροδιδασκαλίας, συνεπεί τῶν ὁποίων ἐνοθεύθη ἐν Ῥωσίᾳ ἡ ἀληθὴς ὀρθοδοξία³.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπομάκρυνσιν τοῦ Νίκωνος, ἡ συνέχισις τοῦ ὅλου ἔργου ἐπαφέθη εἰς τοὺς εἰς Μόσχᾳ ἀφικομένους Ἕλληνας⁴· οὗτοι κατ' ἀρέσκειαν ἐρρυθμίζον τὰ

1. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ συζητηθέντων «παλαιο-τυπικῶν» τελετουργικῶν ζητημάτων ἦσαν καὶ τὰ ἀκόλουθα: ὅτι οἱ ἱερεῖς μετὰ τὴν Μεγάλην Εἴσοδον κρατοῦν ἐναλλήλως τὰ τίμια δῶρα πότε μετὰ τὴν δεξιάν καὶ πότε μετὰ τὴν ἀριστεράν χεῖρα· ὅτι οἱ διάκονοι καὶ οὐχὶ οἱ ἱερεῖς ἀγιάζουν εἰς τὰς οἰκίας· ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐμβαπτίζουσι κηρία εἰς τὴν κολυμβήθραν πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ βαπτίσματος, ἢ κατὰ τὰ Φῶτα εἰς τὴν λεκάνην πρὸ τοῦ ἀγιασμοῦ τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ σταυροῦ· ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου ὁ ἱερεὺς κάθεται ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι· ὅτι οἱ ἱερεῖς δὲν μεταλαμβάνουσι ἐκ τοῦ ποτηρίου τρίς· ὅτι κατὰ τὴν λειτουργίαν ἀρχιμανδριτῆται τινες εὐλογοῦν μετὰ τὴν δικηροκρίκησιν, ὡς οἱ ἀρχιερεῖς κλ. *Ν. Κάπτερεφ* Ὁ Πατριάρχης Νίκων καὶ ὁ τσάρος Ἀλέξιος... II 1912, σ. 402-404.

2. Αὐτόθι 442—445. *Τοῦ αὐτοῦ* Ὁ χαρακτήρ τῶν σχέσεων... σ. 426—447. *Γερμανοῦ Ἀφρονίδου* Περί τοῦ σχίσματος τῶν ρασκολνίκων.. ΚΠολις 1870, σ. 164—163.

3. *Ν. Κάπτερεφ* ἔνθ' ἄν. 378, 384. Ὁ Διονύσιος, διατριψάς ἐν Μόσχᾳ ἐπὶ δεκαπενταετίαν περίπτου (1655-1669), ἐγένετο κάτοχος τῆς σλαβωνικῆς καὶ τῆς ρωσικῆς, ὡς ἐκ τούτου δ' ἐβοήθησε σπουδαίως τὸ μεταφραστικὸν καὶ διορθωτικὸν ἔργον τοῦ Νίκωνος, ἐχρησιμοποίηθη δὲ καὶ ὡς διερμηνεὺς τῶν ἐλλήνων Πατριάρχων ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ 1667. Πλὴν τούτου, συνέγραψεν ἔργον εἰδικὸν κατὰ τῶν παλαιοπίστων, ὅπερ ἡ σύνοδος αὕτη εἶχεν ὡς ὀδηγὸν πρὸς κατανόησιν τῆς ρωσικῆς παλαιοπιστίας. Τὸ ἔργον τοῦτο, εὐρισκόμενον ἐν χειρογράφῳ ἐν τῇ Συνοδικῇ Βιβλιοθήκῃ Μόσχας ὑπ' ἀριθ. 372, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Ν. Κάπτερεφ ἐν «Πραβοσλάβνογε Ὀμποζρένιγε» 1888· πρβλ. ἔνθ' ἄν. 370-6. Ἰδὲ καὶ *Δοσίθεος* παρὰ *Α. Παπαδο-Κεραμεῖ* Α 267.

4. Τῷ 1725-1727 ὁ ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Κοντοειδής, διορισθεὶς ἐν Μόσχᾳ καθηγητῆς, ἐνέκρινε μετάφρασιν τῆς ἀγ. Γραφῆς γενομένην κελεύσει τῆς Αἰκατερίνης Α'. Μετὰ τὸ 1735 ὁ ἐκ Σινώπης Δαμιανὸς Παρασκευᾶς ἐξέδωκε πολλὰ ἔργα ἐν Πετρούπολει· ἐπὶ Αἰκατερίνης δὲ Α' καὶ Β' ἐν Πετρούπολει ἔδρασαν ὁ πολὺς ἀρχιμ. Θεόκλητος Πολυειδής καὶ ὁ Ἀθανάσιος Ροδόστομος.

κατόπιν περιπλακέντα ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, μόνον δ' εἰς τὴν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ῥώσων συναίσθησιν τῆς ἔναντι τῶν ἐλλήνων κατωτέρω-τητός τῶν ὀφείλεται τὸ ὅτι ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος (1669—1707), φέρ' εἰπεῖν, ἠδύνατο νὰ ἐλέγῃ τὸν ῥώσον Πατριάρχην Ἀδριανὸν (1620—1700) ἐπὶ τῷ ὅτι «οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἀρχιμανδριτῆσαι φέρουν μίτραν, καθὼς οἱ Πατριάρχαι, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε παράνομον»· «μερικοὶ ἀρχιερεῖς σας κατὰ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν χειροτονοῦν πολλοὺς διακόνους καὶ ἱερεῖς· διατὶ δὲν ἐλέγχετε τὴν ἄφρονα αὐτὴν πρᾶξιν;»

Καὶ ἐφάνη τότε, ὅτι ἡ μοσχοβιτικὴ Ῥωσία ὀριστικῶς προσεχώρησε πρὸς τὴν ἐλληνικὴν Ἀνατολήν ὡς πρὸς ἀσφαλὲς καὶ ἀδιάσειστον ἔρεισμα διὰ τὴν ἐφεξῆς ἐκκλησιαστικὴν τῆς ζωῆν¹. Καὶ ἡ ριζικὴ αὕτη μεταστροφή ἐπῆλθεν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς θαρραλέας Μαξιμου τοῦ Γραικοῦ ἐπικρίσεως τῆς μετὰ τὴν φλωρεντινὴν σύνοδον καὶ τὴν Ἀλωσιν κομπορήμονος ἀνθελληνικῆς μονορθοδοξίας τῶν ῥώσων τῆς ἐποχῆς του.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Μνημονεύονται ἐπίσης καὶ ἄλλοι Ἕλληνες πολλὰ ὀφελήσαντες τὴν Ῥωσίαν: ὁ ἀρχιμ. Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, ὁ ἡγούμενος Ἀθω Μακάριος, ὁ Ἐμμ. Μοσχόπουλος, ἀπόγονος τῶν Παλαιολόγων, ὁ Δημήτριος μεγιστάν Θεσσαλονίκης, οἱ ὀσποδάραι Μολδαβίας Στέφανος καὶ Δημήτριος, ὁ κεφαλὴν ἑλληνοδιδάσκαλος Φωκάς, οἱ ἀδελφοὶ Λειχοῦδαι, οἱ μετὰ τοῦ Ἕλληνοσ διακόνου δομestίκου Μελετίου ἰδρύσαντες τὴν ἐν Μόσχᾳ Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν, καὶ πλείστοι ἄλλοι λόγιοι, εὐπατρίδαι καὶ στρατιωτικοί, διατελέσαντες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ῥωσίας· πρβλ. *Σπυρ. Ζαμπελίου* Καθίδρουσις Πατριαρχείου ἐν Ῥωσίᾳ· Ἐκδ. Ν. Δραγοῦμη, Ἀθῆναι 1859, σ. 11-12. *Ἀλεξ. Δασκάρωσ* Ἱστορικὴ ἔποψις περὶ τῆς ἐν Μόσχᾳ ἐλληνικῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸν 17^ο καὶ 18^ο αἰ., ἦτοι περὶ τῶν ἀδελφῶν Λειχοῦδων Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου, ἐν «Περιοδ. Φιλολογ. Συλλόγου ΚΠόλεως», Β 24-44. *Ἡλ. Τσιτσάλη* Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα, Ἀθῆναι 1904, Α 351-362. *Κ. Σάθα* Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἀθῆναι 1868 σ. 358-371. *Ἀνδρονίκου Δημητριοποπούλου* Ὁρθόδοξος Ἑλλάς, Λειψία 1872 σ. 72-73. *Μ. Pignatorre* Memorie critiche e storiche dell' isola di Cefalonia dei tempi eroici alla caduta della Repubblica Veneta, Κεφαλληνία 1887.

1. *Χρυσόστομου Παπαδοπούλου* Οἱ πατριάρχαι Ἱεροσολύμων.. σ. 193. Περὶ τῆς καθ' ὅλου εὐεργετικῆς ἐν Ῥωσίᾳ δράσεως τοῦ Δοσίθεου ἰδὲ αὐτόθι σ. 210 ἔξ. *Τοῦ αὐτοῦ* Δοσίθεος πατριάρχης Ἱεροσολύμων, Ἱεροσόλμια 1907.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὅταν ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μεθ' ἡμῶν, ὁ πλοῦτος καὶ πάντα τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ οὐδεμίαν ἔχουν ἀξίαν.

Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς δοξάζει καὶ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ὄχι μόνον ὅταν εὐρίσκειται ἐν εὐτυχίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν δυστυχίᾳ.

Ὁ ἀληθὴς σοφὸς διδάσκειται εὐχαρίστως καὶ ἐκ τῆς πείρας τῶν ἄλλων.

Ἐχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια εἶναι πάντοτε ἀσφαλὴς καὶ πραγματικὴ ἀλήθεια.

Μὴ θέλῃς νὰ βαδίξῃς πάντοτε ἰδίαν ὁδὸν ἀκολουθεῖς ἐνίοτε καὶ ἐκείνην, δι' ἧς θέλουν ἄλλοι νὰ σε ὀδηγήσουν.

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ *

Ἡ ιδιότης τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἐπικρατοῦσης ἐπικυροῦται ὡσαύτως τὸ μὲν ἐκ τῆς θεσπιζομένης ὑπὲρ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς ἐιδικῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας. Οὕτω τὰ μὲν πταίσματά των ἀνακρίνονται καὶ ἐκδικάζονται ἀνεκκλήτως ὑπὸ τῶν πλημμελειοδικῶν¹, τὰ δὲ πλημελήματα των ἀνακρίνονται καὶ ἐκδικάζονται ἀνεκκλήτως ὑπὸ τῶν ἐφετῶν². Τὸ δ' ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐκτελέσεως καθ' οἴουδῆποτε κληρικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ποινῆς τινος ἐπὶ κακουργήματι πρὶν εἰδοποιηθῆν περὶ τούτου ἢ ἀρμοδία ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ καὶ γίνῃ ἢ διαταχθῆν παρ' αὐτῆς ἢ καθαιρέσις αὐτοῦ.

Τέλος οὐσιώδης συνέπεια τῆς ιδιότητος τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς «ἐπικρατοῦσης» ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὅτι αἱ ἐκτελεστικαὶ δικαιοδοτικαὶ πράξεις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὄχι μόνον ἀρμοδίως ἐκδιδόμεναι κέκτῃνται ἰσχύον δικαίου, ἀλλ' ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰς ἐκτελεστικὰς πράξεις τῶν δημοσίων ἀρχῶν καὶ ὑπόκεινται συνεπὶς εἰς τὸν ἀκυρωτικὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας³.

Καθ' ἡμᾶς ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος δεόν να περιορισθῆ εἰς τὰς λογομένας ἐξωτερικὰς τῆς ἐκκλησίας πράξεις. Αἱ ἐσωτερικαὶ τῆς ἐκκλησίας πράξεις δὲν δικαιολογεῖται να ἐλέγχωνται ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης διάφορος θέσις τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν συνεπάγεται, τὸ μὴ προσβλητὸν τῶν πράξεων αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, παρ' ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι αἱ πράξεις αὐτῶν κέκτῃνται ἰσχύον δικαίου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν⁴.

β) Δεόν ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἐπικρατοῦσης να διατηρηθῆ;

Ἄλλ' ἐν τῷ συνόλω δὲν εἶναι δυνατόν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ν' ἀποδοθῆ ἄλλη ἔννοια πλὴν τῆς

καθιερώσεως τῆς ὑποχρέωσως τῆς πολιτείας να τελῆ τὰς ἐπισημοὺς τελετὰς κατὰ τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, καὶ να παρέχῃ θετικὴν βοήθειαν πρὸς συντήρησιν αὐτῆς, πέραν ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσονομίας ἐπιβάλλει ἐναντι πάσης Ἐκκλησίας προστατευομένης ἀπὸ τὸ Σύνταγμα.

Ἀναμφιβόλως ἐὰν ἐπρόκειτο τὸ πρῶτον να θεσπισθῆ συνταγματικὴ διάταξις ὀρίζουσα τὴν ἐν Ἑλλάδι θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔδει ἀντὶ τῆς λέξεως «ἐπικρατοῦσα» να χρησιμοποιηθῆ τὸ ἐπίθετον «ἐπίσημος».

Ἄλλ' ἐναντι τῆς ἐνδεικνυομένης ταύτης μεταβολῆς ἐπιβάλλεται ποιά τις ἐπιφύλαξις. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἀνέκαθεν ἡ φιλελευθέρων τῶν Ἑλλήνων ἀντίληψις δὲν ἀπέδωσεν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔννοιαν διάφορον ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν θὰ συνεπήγετο ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὄρου «ἐπίσημος». Ἐνδέχεται συνεπὶς ἡ μεταβολὴ τοῦ μηδέποτε παρερμηνευθέντος ὄρου να δώσῃ λαβὴν εἰς τὴν παρεξήγησιν, ὅτι δῆθεν ἐν Ἑλλάδι ἴχυσεν ἐπὶ αἰῶνα ὀλόκληρον διάταξις ἀνελεύθερος. Διὰ να προλάβωμεν τοιαύτην παρεξήγησιν καὶ διὰ τοῦτο ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον, προτεινόμεν ὁ μὲν χαρακτηρισμὸς να διατηρηθῆ ὡς ἔχει καὶ να ψηφισθῆ ἐρμηνευτικὴ δῆλωσις ἔχουσα οὕτω:

«Ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἐπικρατοῦσης ἐξακολουθεῖ να ἔχῃ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποῖαν ἀνέκαθεν εἶχεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πολιτείᾳ».

Οὕτω καὶ ἡ φιλελευθέρων περὶ ἀνεξιθρησκείας ἀντίληψις κατοχυροῦται συνταγματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποκρούεται ἡ προλαμβάνεται πᾶσα προσπάθεια παρερμηνείας, ἡ ὁποία θ' ἀπέβαινε πλέον προφανῶς κακόβουλος.

γ) Εἶναι σκόπιμον να παραμείνῃ ἄκαμπος ἡ κατοχυροῦσα τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας συνταγματικὴ διάταξις;

Ἀσχέτως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης κρίσεως ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεδικαιολογημένον ἢ μὴ τοῦ διοικητικοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐπιβάλλεται ἡ βάσει τῶν νέων ἱστορικῶν δεδομένων ἀναθεώρησις τῆς χαραχθείσης μέχρι σήμερον πολιτικῆς γραμμῆς.

Τὰ νέα ταῦτα δεδομένα εἶναι:

α) Ὁ περιορισμὸς τῆς ἐν Τουρκίᾳ δικαιοδοσίας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ ἐλαχίστων ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων.

β) Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν ὁμοδόξων ἔθνων κατὰ τῆς θέσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ

γ) Ὁ παραμερισμὸς τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀντιθέσεων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

(Συνεχίζεται)

Θ. ΤΣΑΤΣΟΣ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 267.

1. Βλ. ἄρθρ. 40 Ποιν. Δικ.

2. Βλ. ἄρθρ. 41 Ποιν. Δικ.

3. Βλ. τὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης λίαν ἐνδιαφέρουσαν πραγματείαν τοῦ Δ. Μουρίκη, ἐν Ε.Ε.Δ.Μ. τομ. 4. Ὁ παρὰ τοῦ Σ. Ε. ἔλεγχος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν καὶ δικαιοδοσιῶν. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ὡσαύτως ἡ σύγκρισις τῆς ἡμετέρας νομολογίας πρὸς τὸ ἄρθρ. 88 τοῦ Σουηδικοῦ Συντάγματος. Βλ. καὶ Θ. Δ. Τσάτσου, Τὸ ἑνδικὸν μέσον τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως, 1938, σελ. 53.

4. Ἐχει πολλάκις διατυπωθῆ τὸ παράπονον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὅτι ἡ θέσις αὐτῆς ὡς ἐπικρατοῦσης συνεπάγεται πρὸ παντὸς ἄλλου περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποῖαν ἀπολαμβάνουν αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τῶν μὴ ἐπικρατουσῶν θρησκειῶν. Βλ. ἐ.π. Χρ. Ἀνδροῦτσου, σελ. 55 κ.ε. καὶ Μιχ. Γαλανοῦ, σελ. 51 καὶ σελ. 61.

Η ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΝ ΦΥΛΑΚΑΙΣ

Α'

Σήμερον εις τὰς Φυλακάς ἔχει ἐγκλεισθῆ μέγας ἀριθμὸς κρατουμένων. Τὸ ἔμψυχον αὐτὸ ὕλικὸν ἀποτελοῦν ἄτομα κρατούμενα διὰ κοινὰ ἀδικήματα καὶ ἄλλα δι' ἀδικήματα ἐκ τῆς συνεργίας μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἢ ἐκ τῶν μεσολαβησασῶν ἀνωμαλιῶν. Ὁ τελευταῖος πόλεμος καὶ ἡ κατοχὴ ὕλικὸς κατέστρεψαν καὶ ἠθικῶς διέφθειρον τὰς συνειδήσεις ἐν πολλοῖς καὶ κατέλιπον κληρονομίαν νοσηρὰν καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν σημερινὴν φάσιν τῶν ἀδελφοκτόνων ἐρίδων, ἐδημιουργήθη δ' οὕτω μία κατάστασις τοιαύτη, ἣτις δεῖν νὰ τύχη ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἀπὸ ἀπόψεως σωφρονιστικῆς μερίμνης καὶ ληπτέων μέτρων πρὸς ἐπιστροφήν τῶν πεπλανημένων καὶ ἀνόρθωσιν τῶν πεπτωκότων.

Παρὰ τὴν τοιαύτην ἠθικὴν κατάστασιν, ἣτις ἀπαιτεῖ δραστικώτερον ἐνέργειαν τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν παραγόντων, ἐν τούτοις, τοῦλάχιστον καθόσον ἀφορᾷ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀρμοδίαν καὶ ὑπεύθυνον οὖσαν ἐν προκειμένῳ, ὀφειλομεν νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι δὲν ἀνεπτύχθη ἢ ὅσον ἔδει Ἐκκλησιαστικὴ ἐν ταῖς Φυλακαῖς μορφωτικὴ δράσις. Καὶ συγκεκριμένως ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι ἐν ταῖς Φυλακαῖς τοῦ Κράτους (περίπου 80) μόλις αἱ 17 Φυλακαὶ ἔχουσι ἱερεῖς καὶ ἐκ τούτων οἱ μὲν 2 εἶνε Θεολόγοι κατέχοντες μόνιμον θέσιν, οἱ δὲ 15 στερούμενοι προσόντων καὶ ἔκτακτοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι, ἐκτὸς 2-5 ἐξ αὐτῶν, μὴ δυνάμενοι, πλην τῆς τελέσεως τῆς θ. Λειτουργίας, νὰ προσφέρωσι καὶ ἄλλην πνευματικὴν καὶ μορφωτικὴν ἐργασίαν. Οἱ τυχόν ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων διατασσόμενοι δι' ἔκτακτον ὑπηρεσίαν (θ. λειτουργίαν ἢ κήρυγμα), πολὺ ὀλίγον εἶνε δυνατόν ν' ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ἀνάγκας. Καὶ θὰ παραμῆνη συνεπὶς πάντοτε τὸ κενὸν τοῦτο, ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελον συμπληρωθῆ αἱ ὑπάρχουσαι ὀργανικαὶ θέσεις Ἐφημερίων τῶν Φυλακῶν διὰ καταλλήλων προσώπων. Τοῦτο εἶνε ἔργον τῆς Ἐκκλησίας πρωτίστως, καλουμένης νὰ ἐνδιαφερθῆ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, καθὸ βαθύτερον κατανοοῦσα τὴν σημασίαν τοῦ ρόλου τῶν ἐν Φυλακαῖς ἐφημερίων καὶ πέραν τῆς διοικητικῆς νοοτροπίας, ἢ ὅποια ὡς εἶναι φυσικὸν εἶναι ψυχρὰ καὶ τυπικὴ.

Ἄλλ' ἐρωτᾶται ὅποια ἀκριβῶς διαγράφεται ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ταῖς Φυλακαῖς, ἰδίᾳ σήμερον; Εἶνε γεγονός ἐκ τῆς πείρας καταδεικνυόμενον ὅτι πλῆθος τῶν ἐν ταῖς Φυλακαῖς σήμερον εὐρισκομένων ἐπιμένει νὰ προσκολλᾶται εἰς τὴν πίστιν ὕλιστικῶν μᾶλλον θεωριῶν ἢ τὴν πίστιν τὴν χριστιανικὴν. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἡ τραχύτης καὶ ἡ ἀγωνία, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρισρίζουσι τὴν προσπάθειάν τοῦ ἐν τῇ Φυ-

λακῇ ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει συνεπὶς οὗτος ἄλλην, ἰδιόρρυθμον, ν' ἀκολουθήσῃ τακτικὴν οὐχὶ πλέον διὰ νὰ πείσῃ τὸ ποίμνιον τοῦ, ἀλλὰ πρωτίστως διὰ νὰ κάμῃ τοῦτο νὰ δεχθῆ νὰ τὸν ἀκούσῃ. Καὶ ἀφοῦ τοῦτο ἐπιτύχῃ ἄρχεται πλέον ἢ ἐπίμονος ἐργασία τῆς ἀνασκευῆς καὶ τῆς ἀντικρούσεως τῶν πεπλανημένων ἐκείνων ἀντιλήψεων, αἱ ὁποῖαι εἶνε τόσοσὸν δηλητηριώδεις διὰ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ὅσον καὶ βαθύτατα δραστικά ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων. Ἀπαιτεῖται συνεπὶς ὁ Κληρικὸς νὰ ἔχῃ τὰ ἐφόδια τῆς γνώσεως τῶν θεωριῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας καλεῖται ν' ἀποκρούσῃ, ἵνα μὴ ἐμφανιζόμενος ὡς πιστεύων καὶ μὴ ἐρευνήσας καταστῆ μετὰ τὸ τοιοῦτου συνόλου τοῦλάχιστον περίγελως καὶ ἐκπέση εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύναται πειστικῶς νὰ ἐπιδράσῃ. Μόνον τότε θὰ εἶνε δυνατόν νὰ κηρύξῃ τὴν μετένοιαν, νὰ ζητήσῃ τὴν προσευχὴν, τὴν προσέλευσιν εἰς τὰ ἁγιαστικά μέσα τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐπικαλεσθῆ τὰ μεγάλα διδάγματα τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως.

Ἐναντι τῶν ἀπαιτήσεων τούτων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ὄγκον ἐργασίας, ἡ Ἐκκλησία σήμερον περιορισμένην μόνον ἔχει ἀναπτύξει δρασίην συνοψιζομένην κυρίως ὡς ἑξῆς: α) Περιοδεῖται ἀνά τὰς Φυλακάς τοῦ Κράτους τῶν 2 μόνιμων κληρικῶν Θεολόγων διὰ τὸ κήρυγμα, τὴν ἐξομολόγησιν ὡς καὶ τὴν θρησκευτικὴν Ἐπιθεώρησιν. Αὗται προωθοῦν στοιχειωδῶς τὸ ἐν Φυλακαῖς πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑποδαυλίζουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς στροφῆς καὶ πρὸς τὸν ἀτυχῆ κρατούμενον. β) Ἠθικοθρησκευτικαὶ ὁμιλίαι διδασκτικαὶ πολυγραφημένα, ἀποστελλόμενα δι' ὑπηρεσιακῶν ἐγκυκλίων ὑπὸ τῆς Θρησκευτικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Φυλακῶν τακτικῶς κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας μας, διὰ νὰ ἀναγνωσθοῦν εἰς ἐπήκοον ὄλων τῶν κρατουμένων. γ) Ἡ ἀπὸ τοῦ 1943 καθιερωθεῖσα, δι' ἐγκυκλίου διαταγῆς, ἀνάγνωσις τρις τῆς ἐβδομάδος περικοπῶν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ εἰς ἐπήκοον ὄλων τῶν κρατουμένων. Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη ἐπέχει θέσιν τοῦ κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Σπορέως σπειρομένου πνευματικοῦ σπόρου. Ἡ ἐκάστοτε ἀποστολὴ πρὸς ὄλας τὰς Φυλακάς ἀντιτύπων Καινῆς Διαθήκης (μέχρι τοῦδε 15 χιλιάδων περίπου) καὶ τευχῶν κατὰ Ματθαῖον κλπ. (μέχρι τοῦδε 20 χιλιάδων), ὡς καὶ μορφωτικῶν βιβλίων καὶ ἡ συγκρότησις μικρῶν θρησκευτικῶν βιβλιοθηκῶν, οὐσῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κρατουμένων πρὸς μελέτην. Τοῦτο ἀπεδείχθη ὅτι εἶνε ἓνα μέσον διαφωτισμοῦ καὶ βελτιώσεως, διότι ὁ κρατούμενος, καθὸ ἐγκλειστος καὶ ἄνευ ἐργασίας, ἔχει τὸν καιρὸν τῆς μελέτης.

Εἶνε, ἄλλωστε, γνωστὸν τοῖς πᾶσιν πόσον θετικὸν καὶ οὐσιώδη σωφρονιστικὸν παράγοντα ἀπετέλεσε πάντοτε τὸ ἐντυπον, πᾶν μὲν ἦθο.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

Α'

Ἡ ἀποστολή τοῦ Ἱερέως εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον εἶνε πολὺ μεγάλη. Αὐτὴν τὴν ἀποστολήν τοῦ Ἱερέως ὑπέδειξεν Αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του τὸ «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κάγω πέμπω ὑμᾶς». Ἐπομένως, ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολή Ἐκείνου, τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ ἀποστολή τοῦ Ἱερέως. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀποστολή τοῦ Ἱερέως εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν ἀποστολήν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, θὰ ἐκθέσω ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὀφείλει ἕκαστος τῶν Ἱερέων νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του, ὅταν συναναστρέφεται μετὰ τὸν Θεὸν καὶ καθ' ἣν στιγμήν εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὥστε νὰ ἀποβῇ οὗτος καλὸς διάκονος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄξιος ὑπηρετῆς Αὐτοῦ καὶ πιστὸς οἰκονόμος τῶν Μυ-

πλαστικὸν βιβλίον, ιδιαίτατα δὲ ὁ γραπτὸς Θεῖος Λόγος, ἡ Βίβλος, τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ ἐν Φυλακαῖς μακρὰ ὑπηρεσία μου μετέπεισε περὶ τῆς ἀναγεννητικῆς καὶ σωστικῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὅποion εἶνε δύναμις Θεοῦ εἰς σωτηρίαν...» καὶ λόγος «ζῶν καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος...». Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποion κατὰ τὴν σωφρονιστικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐγκληματολογίαν θ' ἀπετέλει ἀνιγμὰ ἄλυτον, λόγω τῆς φύσεως τοῦ ἐγκληματίου, ἔρχεται νὰ λύσῃ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἡ ὅποια διδάσκει καὶ πιστεύει εἰς τὸ θεῖον καὶ τῆς νεκραναστάσεως ψυχῶν καὶ τῶν μαθῶν ἐγκληματικῶν. Καὶ ἐάν ἔχωμεν τὸ συναίσθημα τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ παρελθόντος, καθὼς αἱ μαρτυρίαι ἐπιστραφέντων καὶ ἀναγεννηθέντων, ἀνευ ὑπερβολῆς, πληροῦν ὀλοκλήρους σελίδας (Ἴδε καὶ βιβλίον μου «Ἐρευνάτε τὰς Γραφάς»), ἐν τούτοις καὶ τὸ σκοτεινὸν παρὸν δὲν ὑστερεῖ, δόξα τῷ Θεῷ, τοιοῦτων θαυμάτων, διαπιστουμένων πλήρως, καὶ ἐφ' ὧν θὰ ἡδυνάμην νὰ ἐπεκταθῶ, ἐάν ὁ χώρος μοὶ τὸ ἐπέτρεπεν.

Τὰ ἀνωτέρω γεγονότα, ὧν τὴν ἠθικὴν ἀξίαν πᾶς τις δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ, ὀδηγοῦσι συμπαθὲς καὶ εὐγνώμον τὸ βλέμμα ἡμῶν πρὸς τοὺς μεγάλους Εὐεργέτας τῶν Σωφρονιστικῶν Ἰδρυμάτων μας, τὰ ὅποια ἠτύχησαν κατὰ τε τὸ παρελθὸν καὶ παρὸν νὰ τροφοδοτηθῶσι πλουσίως διὰ τοῦ σωτηρίου θεοῦ λόγου. Καὶ νῦν ἐπι μέγας ἀριθμὸς ἀντιτύπων ἀναμένεται ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ κατὰ ἑκατομμύρια ἐκτυπωθέντων, ἵνα πλουσία παροχὴ ἐνεργηθῇ εἰς τὰς Φυλακὰς διὰ τῆς ἐνταῦθα Βιβλικῆς Ἑταιρείας. Θὰ ἦτο εὐχὴς ἔργον ἐάν εἰς τὰς τοιαύτας δωρεὰς ὡς καὶ τὰς μετὰ φειδοῦς παρεχομένας πρὸς προμήθειαν βιβλίων Κρατικὰς πιστώσεις, ἦρχετο ἀρωγὸς πρὸς ἐνίσχυσιν εὐρύτερον ἢ ἑλληνικὴ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ἡ Ἐκκλησία.

(Συνεχίζεται)

† Ἀρχ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐπιθεωρητῆς τῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας
τῶν Φυλακῶν καὶ Ἀναμορφωτικῶν Κίτων

στηρίων τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἐκθέσω συντόμως ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἕκαστος τῶν Ἱερέων πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του, ὅταν ἱεουργῇ, ὅταν ἀγιαζῇ τοὺς πιστούς. Καὶ πρὶν ἐκθέσω ταῦτα, θεωρῶ καλὸν νὰ εἶπω μερικὰ, τὰ ὅποια πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ Ἱερεὺς, δηλ. *τί εἶναι ὁ Ἱερεὺς Ναὸς δι' αὐτόν*. Ὁ Ἱερεὺς Ναὸς εἶνε ὁ ἱερεὺς χώρος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου λατρεύεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἶνε ὁ ἱερεὺς χώρος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τελοῦνται τὰ Ἱερά Μυστήρια καὶ διαφυλάσσεται τὸ τιμιώτατον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπομένως ὁ Ἱερεὺς Ναὸς διὰ τὸν Ἱερέα πρέπει νὰ εἶνε τὸ ἀγαπητὸν σκηνώμα, εἰς τὸ ὅποion νὰ διέρχεται στιγμὰς μυστικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τὸν Θεόν, ὄχι μόνον κατὰ τὰς ὥρας τῆς Θείας καὶ Ἱεράς Λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε, ὡσάκις πρόκειται νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ ὡσάκις ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐργασία δὲν ἀπαιτοῦσι τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ διὰ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ καταρτισμὸν. Διὰ τὸν Ἱερέα δὲν εἶνε ἄλλο καλλίτερον ἀπὸ τοῦ νὰ κατοικῇ καὶ νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ νὰ προσφέρῃ δεήσει καὶ ἱκεσίας καὶ θυσίας ἀναιμάκτους ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἐμπειστημένου εἰς αὐτὸν πνευματικοῦ ποιμνίου. Ἐπομένως εἶνε πολὺ λυπηρὸν ὅτι πολλοὶ τῶν Ἱερέων μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν μόνον κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἐξ ὑποχρέσεως τελοῦσι τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἢ Ἱεροπραξίας καὶ προσευχάς, παρὰ τῶν ὁποίων προέρχονται τὰ λεγόμενα τυχερὰ καὶ τοῦτο μόνον πρὸς ὕλικὴν ὠφέλειαν.

Ἐκαστος τῶν Ἱερέων συνεπῶς ἔχει ἱερὸν καθήκον νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸν Ἱερὸν ναὸν ὄχι μόνον κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τε καὶ πρωΐαν πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ Μεσονυκτικοῦ, τοῦ Ὁρθροῦ, τῶν Ὁρῶν καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ ἐάν εἶνε δεησίων νὰ παραμῆνῃ ἐκεῖ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ ὄχι μόνον ὁ ἐφημέριος τῆς ἐβδομάδος ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος συνεφημέριος καὶ πᾶς παρεπίδημος ἀκόμη. Ὁ Ἱερεὺς Ναὸς εἶνε τόπος φοβερός. Ἐπομένως ὡσάκις ὁ λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου εἰσέρχεται εἰς αὐτόν, ὀφείλει νὰ εἰσέρχεται μετὰ πολὺν φόβον καὶ μετὰ πολλὴν εὐλάβειαν. Δι' ὁ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτου ὅταν ὁ Ἱερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ὀφείλει μετὰ μεγάλης εὐλαβείας καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς νὰ λέγῃ τὰς λέξεις «εἰσελεύσομαι εἰς τὸν Ἅγιον οἶκόν σου, προσκυνήσω νῶν τὸν Ἅγιόν σου ἐν φόβῳ σου». Ὁ Ἱερεὺς ναὸς εἶνε ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ. Ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ εἶνε οἶκος προσευχῆς. Ἐπομένως ὁ Ἱερεὺς ἔχει καθήκον, ὅπως πάντοτε, ὡσάκις εὐρίσκηται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, νὰ ὀμιλῇ μόνος μετὰ τὸν μόνον Θεόν, καθ' ὃν τρόπον ἡ εὐσεβὴς αὐτοῦ καρδιά τοῦ ὑπαγορεύει, ἔστω καὶ ἐάν ἀκόμη οὐδεμίαν Ἱεροπραξίαν τελῆται. Ἄφου ὠμίλησα τί εἶνε ὁ Ἱερεὺς ναὸς διὰ τὸν Ἱερέα, τώρα ἔρχομαι νὰ ἐκθέσω τί πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του ὁ Ἱερεὺς, ὡς *Ἱεουργὸς καὶ Ἀγιαστῆς*.

Ἡ λατρεία, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὸν Θεὸν ἀποτελοῦν μεγάλην δύναμιν διὰ τὴν θρησκείαν. Διὰ τῆς λατρείας ἡ Ἐκκλησία ἱκανοποιεῖ τὸ φυσικὸν ἔνστικτον τοῦ ἀνθρώπου. Δι' αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ἀναποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁ ἀνθρώπος συναισθανόμενος, ὅτι εἶνε ἁμαρτωλός, ζητεῖ διὰ τῆς λατρείας μέσῳ τοῦ Ἱεουργοῦντος Ἱερέως νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν ἡ θεία συγγνώμη. Ἐνεκα τούτου ὁ Ἱερεὺς ὡς τελετουργὸς ὑπέχει βαρυστάτην εὐθύνην. ὅταν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἡ λατρεία διαξάγεται πλημμελῶς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει παύει αὐτὴ νὰ ἀποτελῇ δύναμιν διὰ τὴν θρησκείαν, καὶ γίνεται ἀφορμὴ πολλῆς πνευματικῆς ζημίας διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους. Πολλάκις ἡ ἀπροσεξία τοῦ ἱεουργοῦντος Ἱερέως, ἡ ἀδιαφορία του καὶ ἡ ἐκ μέρους αὐτοῦ ὑποτίμησις τοῦ Ἱεροῦ καὶ μεγάλου σκοποῦ τῆς προσευχῆς ἐκδίδει πολλοὺς χριστιανούς ἀπὸ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ προσευχὴν πρὸς μεγάλην αὐτῶν πνευματικὴν ζημίαν. Ὅταν αὐτὸς ὁ ἱεουργῶν Ἱε-

ρεὺς δι' ἀπροσέκτων κινήσεων, δι' ἀπρεποῦς ἐμφανίσεως, δι' ἀδικαιολογητῶν ὀμιλιῶν, δι' ἀτάκτων φωνῶν μαρτυρῆς, διτι μόνον μετὰ χεῖλη τιμᾶς, ἢ δὲ καρδία καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ πόρρω ἀπέχουσι τοῦ θρόνου τῆς χάριτος, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐμπνεύσῃ, νὰ συγκινήσῃ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ πρὸς τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ τὸ ἐν τῷ Ἱερῷ ναῷ εὐσεβὲς-χριστιανικὸν πλήρωμα, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἀπέθανε; Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ θὰ ὑποδείξω μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει του ὁ Ἱερεὺς, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκτελέσῃ τὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ ἰδίᾳ τὸ τῆς θείας εὐχαριστίας.

Ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ἀκριβειαν καὶ τάξιν «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω». Ὅταν κανεὶς ἔχῃ κανὰ νοῦν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνδέεται μετὰ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, θὰ συμφωνήσῃ πληρέστατα διτι ἀπαραίτητον καὶ εὐχάριστον διὰ τὴν λατρείαν καθίσταται ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ τάξις. Ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ὠρισμένην ὥραν καθ' ἣν θὰ ἀρχίζῃ ἡ θεία λατρεία, ὠρισμένον χρόνον τῆς διαρκείας αὐτῆς καὶ ὠρισμένην ὥραν καθ' ἣν θὰ λήγῃ αὕτη. Ἐπομένως ἕκαστος ἐφημέριος ὀφείλει νὰ ἀναρτᾷ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ ὠρολόγιον πρόγραμμα, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐνδείκνυται ἡ ὥρα τῆς ἐναρξέως τῆς θείας λατρείας, καὶ ἡ ὥρα τῆς λήξεως αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Λειτουργίας, ἵνα τοιοῦτοτρόπως καθορίζεται τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα θὰ πηγαίῃ καὶ θὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν Ἱερὸν ναόν. Ἐπίσης ἕκαστος τῶν Ἱερῶν πρέπει νὰ συμμορφώνηται πρὸς τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ πιστῶς νὰ ἐφαρμόζῃ ταύτας. Ἐπίσης ἕκαστος τῶν Ἱερῶν ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ πολλὰν τάξιν κατὰ τὴν Θεῖαν Λατρείαν. Τάξιν ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, τάξιν εἰς τὸ Ἅγιον Θυσιαστήριον, τάξιν εἰς τὰ Ἱερὰ σκεύη καὶ εἰς τὰ Ἱερὰ ἄμφια. Πᾶσα τυχὸν ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ θυσιαστηρίου παρατηρούμενη ἀταξία τοῦ Ἱερούργου Ἱερέως, ἀποτελεῖ μεγαλὴν ἀσέβειαν δι' αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἀμαρτάνουσι βαρέως οἱ Ἱερεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀδιαφορίας ἀφίνουν ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ θυσιαστηρίου βιβλία, ψυχόχαρτα, χρήματα, ἄμφια, καλυμμαύχιον κλπ. Ἀμαρτάνουσι βαρέως καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀδιαφορίας καὶ ἀμελείας ἀκουμποῦν ἐπάνω εἰς τὴν Ἅγιαν Τράπεζαν καὶ μεταχειρίζονται ταύτην ὡς κοινὴν τράπεζαν καὶ ὡς κοινὸν γραφεῖον, ὅταν ἐπιθυμοῦν νὰ γράψουν τι. Ἐπίσης καὶ ὅσοι ὀμιλοῦν, γελοῦν, ἀστειεύονται, πτόουν εἰς τὸ δάπεδον κλπ.

Μετὰ τὴν ἀκριβειαν καὶ τὴν τάξιν ἔρχομαι ἐν ὀμιλῆσιν διὰ τὸ ζήτημα τῆς καθαρότητος καὶ τῆς καλαισθησίας. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο οἱ πλείστοι τῶν Ἱερῶν εἶνε ἀπρόσεκτοι καὶ οὐδόλως δίδουσι σημασίαν. Ἡ ἐν τῷ κυρίως Ναῷ, τῷ Ἁγίῳ Βήματι καὶ τῷ Πρῶτῳ καθάρτης δὲν εἶνε πανταχοῦ ἡ πρόπουσα. Δράσων κυρίως Ναοῦ καὶ Ἁγίου Βήματος δὲν εἶνε καθαρὸν. Πολυέλαιον καὶ κανδήλαι ὡσαύτως δὲν εἶνε καθαρὰ. Ἱερὰ καλύμματα, Ἱερὰ σκεύη, Ἱερὰ ἄμφια κλπ. εἶνε ἐνίοτε ρυπαρὰ καὶ ἀκάθαρτα ὡς καὶ αἱ Ἱερὰ Κολυμβήθραι. Ἡ ρυπαρότης τῶν τοιούτων καταρρίπτει πολὺ τὸ γόητρον τῆς Θείας Λατρείας, συνετεῖα τῆς ὁποίας ἡ θρησκεία κοινωνία χάνει πᾶσαν ἰδέαν περὶ λατρείας. Πολλάκις καὶ αὕτη ἡ ἐμφάνισις τινῶν ἐκ τῶν Ἱερούργου τῶν Ἱερῶν καταρρίπτει πολὺ τὸ γόητρον τῆς Θείας Λατρείας. Πολλάκις οἱ ἐκκλησιαζόμενοι πιστοὶ ἀπαγορευθῶνται διὰ τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἱερούργου τῶν Ἱερῶν παρουσιαζομένην ἀντίθεσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς καλαισθησίας. Ἐφ' ὅσον καὶ οἱ πτωχότεροι τῶν Ἐκκλησιαζομένων φροντίζουσι μετὰ πᾶσαν θυσίαν νὰ μεταβαίνωσι καὶ νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸν Ἱερὸν ναόν τοῦ Θεοῦ ὅσον τὸ δυνατόν καθαροὶ καὶ εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένοι, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ φροντίζωσι, διότι ἔχουσι καθῆκον ἰδιαιτέρον, οἱ τελοῦντες τὰ τῆς λατρείας, οἵτινες δεόν νὰ ἔχωσιν ἐμφάνισιν ἀξιοπρεπῆ καὶ κατὰ πάντα ἀνάλογον πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ὕψλης διακονίας. Ἐπομένως διὰ τὸ γόητρον τῆς Θείας Λατρείας, διὰ τὸ με-

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ἀριθ. } Πρωτ. 2760 Ἀθήνησι, 25 Σεπτεμβρίου 1947
} Διεκτ. 1120

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 505

Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ λήξις τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ὅστις ἀπήτησε τεραστίαν θυσίαν εἰς ἀνθρωπίναν ὑπόζυξιν καὶ ἐδημοῦργησε δοκιμασίαν σκληροτάτης εἰς ὅλον ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον, ἀνεμένετο μετ' ἰδιαίτερας προσδοκίας ὑπὸ πάντων, ἵνα διὰ τῆς ἐμπεδουμένης δικαίας εἰρήνης ἡ ἀνθρωπότης μετὰ τὴν ἐπουλωσιν τῶν βαρυντάτων τῆς τραυμάτων ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον αὐτῆς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ.

Ὁ προορισμὸς οὗτος ἀποβλέπει τοῦτο μὲν εἰς τὴν δημιουργίαν ζωῆς εὐτυχῶς βασιζομένης ἐπὶ τῶν αἰωνίων ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν ἀδαμάντινον κανόνα τῆς ἀληθοῦς ἀνθρωπίνης συμβιώσεως καὶ τὸν μοναδικὸν γνώμονα τῆς δημιουργίας ἀνωτέρας πνευματικῆς προσωπικότητος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τοῦτο δὲ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ ὑπ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκδηλώσεις. Θὰ ἐπεδαψιλεύοντο δ' ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ αἱ ἀντίρροποι πρὸς τὰς δοκιμασίας πικρίας εὐλογίαι τοῦ Κυρίου,

γαλεῖον τῆς ὕψλης διακονίας αὐτοῦ ἕκαστος τῶν Ἱερῶν ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν ἐνδυμασίαν του καθαρὰν, ἕστω καὶ παλαιάν. Τὸ καλυμμαύχι του, τὰ ὑποδήματά του κλπ. ἐπίσης καθαρὰ. Ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἔχῃ καθαρὰν τὴν Ἱερατικὴν του στολὴν καὶ ἐρραμένην ὡς πρέπει, ὡς καὶ τὰ Ἱερὰ καλύμματα τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ τῆς Ἁγίας προθέσεως, διότι, ὡς παρετήρησα, σχεδὸν ὅλοι οἱ Ἱερεῖς ἔχουσι τὴν Ἱερατικὴν του στολὴν καὶ τὰ Ἱερὰ καλύμματα ἄπλυτα καὶ ἐσχισμένα καὶ ἴσως ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ ραψίματος δὲν ἐφρόντισαν οὔτε νὰ τὰ πλύνουν καὶ οὔτε νὰ τὰ ἐπιδιορθώσωσιν. Τί δὲ νὰ εἴπω περὶ τῶν Ἱερῶν σκευῶν καὶ δισκοποτηρῶν, περὶ πολυελαίων καὶ μανουαλίων, περὶ ἐξαπτερῶν καὶ θυμιατηρῶν, τὰ ὁποῖα εἶνε πολλάκις τελείως ρυπαρὰ καὶ ἀκάθαρτα, διότι ἴσως ἀπὸ τῆς ὥρας τῆς χρησιμοποίησεως τούτων δὲν ἔτυχον τῆς δεούσης καθαρότητος. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὰς Ἱεράς κολυμβήθρας τί νὰ εἴπω; αὗται εἶνε πολλάκις τελείως ἀκάθαρτοι καὶ ἰδίᾳ ἐκεῖνοι, αἱ ὁποῖαι εἶνε κατεσκευασμένοι ἐκ πηλοῦ. Πρὶν ἱερῶθαι ἐγνώρισα καὶ εἶδον ἐφημέριον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του νὰ ἔχῃ ἐπιτραχήλιον τελείως ρυπαρὸν καὶ παντελῶς ἐφθαρμένον. Εἰς παρατήρησίν μου δὲ διατί τὸ ἐπιτραχήλιόν του εἶνε τόσον ρυπαρὸν καὶ τόσον ἐσχισμένον καὶ ἀπὸ πότε χρονολογεῖται ἡ χρησιμοποίησις αὐτοῦ, ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν διτι ἐχρησιμοποιοεῖτο ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς χειροτονίας του καὶ διτι ἦτο πολὺ ἀμαρτία νὰ πλυθῇ καὶ νὰ ἐπιδιορθωθῇ! Τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν ἔλαβον καὶ διὰ τὸ καλυμμαύχι του καὶ διὰ τὴν κολυμβήθραν, τὰ ὁποῖα ἦσαν τελείως ρυπαρὰ. Τὸ τοιοῦτον ἴσως νὰ φανῇ εἰς πολλοὺς πολὺ ὑπερβολικὸν καὶ πολὺ παράξενον. Καὶ ὅμως ἀληθεύει, διότι τυγχάνω αὐτόπτης μάρτυς. Προσέτι δὲ πολλοὶ τῶν Ἱερῶν ἀντὶ νὰ ἔχωσι τὴν Ἱερατικὴν των στολὴν διπλωμένην καὶ τοποθετημένην ἐντὸς ἔρμαριον, τὴν ἔχουσαν ἀδιπλωτον καὶ ἐρριμμένην τῆδε κάκεισε καὶ πολλάκις καὶ ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Ἐφημέριος τοῦ Μητροπολίτου Ναοῦ Γρεβενῶν

διὰ τῶν ὁποίων αὐτὴ θὰ ὠδηγεῖτο εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν πόθων αὐτῆς, οἷς ἐνοστάλησε διακαῶς.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ σφοδρὰ αὐτῆ ἐπιθυμία μέχρι σήμερον δὲν εὔρε τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς. Ἡ ἀποστασία ἐναντι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἐξακολουθεῖ νὰ ἐφίσταται. Ὁ ἕλιςμος ὑπὸ τὴν εἰδεχθεστέραν αὐτοῦ μορφήν περισφύγγει τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐνεργείας πολλῶν ἐκ τῶν διεπόντων τὰς τύχας τῶν λαῶν καὶ ἐπομένως ἡ ἀδικία καὶ τὸ ψεῦδος ἀποτελοῦν τὸ μόνον μέσον, ἐφ' οὗ ἐδράζεται πᾶσα αὐτῶν ἐνέργεια πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς εἰρήνης. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀνησυχία διακατέχει καὶ πάλιν τοὺς πάντας παραλύουσα πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν πληγῶν, τῶν δημιουργηθεισῶν ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ προσφάτου πολέμου, ὅστις ἐπὶ ἔτη ἐξακολουθεῖ νὰ ταλαιπωρῇ καὶ νὰ δοκιμάζῃ σκληρῶς τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς ἔθνος.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ὡς ἀνωτάτη διοικοῦσα Ἀρχὴ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, ἀντιλαμβάνομένη, ἀφ' ἐνός μὲν πλήρως τὸ δύσκολον τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκειται ἡ ἀνθρωπότης, καὶ τὴν δοκιμασίαν, ἣν διέρχεται ἡ προσφιλές ἡμῶν πατρις, ἀφ' ἑτέρου δὲ πιστεύουσα ἀπολύτως, ὅτι μόνον ἡ πρὸς τὸν Θεὸν στροφὴ εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς σταθερὰν εἰρήνην καὶ σωτηρίαν, παρακαλεῖ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, ὅπως κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τὴν μεσολαβούσαν μεταξὺ 5 Ὀκτωβρίου καὶ 23 Νοεμβρίου προτρέψωσιν, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι θὰ πράξωσι, τὸν ὑπὸ αὐτοὺς Ἱ. Κλήρον καὶ χριστεπώνυμον πλήρωμα εἰς εἰλικρινῆ μετάνοιαν, προαιρετικὰς νηστειὰς καὶ συχνότεραν συμμετοχὴν εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διοργανοῦντες ἅμα εἰς τακτὰς ἡμέρας σχετικὰ Κηρύγματα καὶ Παρακλήσεις.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Πρόεδρος
- † Ὁ Φθιώτιδος ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Ἀρτης ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Ἀκαρνανίας ΙΕΡΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Φλωρίνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
- † Ὁ Δρυϊνουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- † Ὁ Πρεβέζης ΑΝΔΡΕΑΣ
- † Ὁ Ζιχνῶν ΚΥΡΙΑΛΟΣ
- † Ὁ Θήρας ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Κερκύρας ΜΕΘΟΔΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς

Ἀριθ. | Πρωτ. 2701 Ἀθήνησι τῆ 25 Σεπτεμβρίου 1947
| Διεκ. 1122

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 507

Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Προκειμένον ἡ Ὑπηρεσία τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θεσησκευμάτων νὰ καταρτίσῃ στατιστικὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ συμπεριληφθῶσι καὶ αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἐπικρατείας, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως παρῶσθε ἡμῖν τε καὶ τῇ Ὑπουργείῳ Θεσησκευμάτων, ὡς οἷόν τε τὰχιστα, τὰ ἐπόμενα στοιχεῖα.

1) Τὰς ἐν ἐνεργείᾳ ἢ μὴ Ἱεράς Μονάς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ ἐκπαίδευσις

Τὸ νέον σχολικὸν ἔτος ἤρχισεν ἤδη. Τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχουν ἤδη καταλάβει τὰς θέσεις των εἰς τὰ σχολικά των θρανία καὶ ἀγαμένοι νὰ λάβουν ἀπὸ ἡμῶν τοὺς πρεσβυτέρους τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν των πνευματικὰ ἐφόδια. Εἴμεθα ὅμως ἡμεῖς οἱ χειρουργοὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς ἔτοιμοι νὰ ἱκανοποιήσωμεν πρεπόντως τὴν ἐπιτακτικὴν αὐτῆν ἀνάγκην τῆς καὶ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὸ ὑψιστον διὰ τὸ μέλλον τοῦ γένους καθήκον μας; Κατὰ τὸ παρελθόν—διὰ νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς—δὲν εὐρέθημεν ποτε ἔτοιμοι, διότι οὔτε μὲ τὴν ἀπαιτουμένην σοβαρότητα ἐξήτάσαμεν αὐτὸ τὸ ζήτημα οὔτε καὶ κατορθώσαμεν ποτε νὰ ἐναρμονίσωμεν ὅλοι τὰς ἀπόψεις μας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων. Ἡ ὅλη ἐκπαιδευτικὴ μας προσπάθεια κατὰ τὰς τελευταίας ἰδίαις δεκαετηρίδας ἐξητηλήθη εἰς μίαν ἀτελείωτον σειρὰν πειραματισμῶν μὲ ἀλλεπαλλήλους ἀλλαγὰς μεθόδων καὶ κατευθύνσεων. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ παρατηρουμένη ἀγραμματοσύνη καὶ ἡ δειθρία διὰ τὸν τόπον πνευματικῆς σύγχυσις τῶν νέων. Ἦδη, ὅποτε τὰ ἀποτελέσματα τῶν παλαιῶν σχολμάτων καὶ παραλείψεων ἐγένοντο περισσύτερον ἐκδηλα, εἶναι καιρὸς νὰ τεθῇ ἡ ὅλη μας ἐκπαίδευσις ἐπὶ τῆς δροτῆς τῆς βάσεως, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἄλλη ἢ ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ μας παράδοσις, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ συνεχίσωμεν ὡς λαὸς τὸν προγονικὸν μας πολιτισμὸν. Διὰ τὴν ἠθικὴν ἐξυγίανσιν τῆς κοινωνίας μας τὰ σχολεῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναλάβουν τὸ πρωτεύοντα ρόλον. Ἐντὸς τῶν μορφωτικῶν αὐτῶν φαινομένων δέον νὰ σφουρηλατῶνται οἱ ἠθικοὶ ἐκείνοι χαρακτηρισμοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ δύναται νὰ στηριχθῇ τὸ ἑλληνικὸν μέλλον.

Ἡ Οἰκογένεια.

Προπολεμικῶς θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ εἴμεθα υπερέφρανοι, διότι πνεῦμα ἀλληλεγγύης μέχρις αὐτῆς τῆς θυσίας συνέδεε τὰ ἀποτελοῦντα τὰς ἑλληνικὰς οἰκογενεὰς πρόσωπα. Αἱ Ἱεραὶ ἰδίαι ὑποχρεώσεις τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γο-

- 2) Τὴν Κοινότητα ἢ Δῆμον, εἰς ὃν αὐταὶ κεῖνται.
- 3) Τὸ ἔτος τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν.
- 4) Τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐταῖς ἐγκαταβιούντων μοναχῶν.
- 5) Τὰς τυχόν συγχωνεύσεις Ἱ. Μονάς, καὶ εἰς ποίας συγχωνεύθησαν αὐταί.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Πρόεδρος
- † Ὁ Φθιώτιδος ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Ἀρτης ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Ἀκαρνανίας ΙΕΡΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Φλωρίνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
- † Ὁ Δρυϊνουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- † Ὁ Πρεβέζης ΑΝΔΡΕΑΣ
- † Ὁ Ζιχνῶν ΚΥΡΙΑΛΟΣ
- † Ὁ Θήρας ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Κερκύρας ΜΕΘΟΔΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς

νεῖς ἦσαν βαθύτατα ριζωμένα ἐντὸς τῶν ψυχῶν τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας μας, τὰς σπανιστάτας δὲ παρεκτροπὰς κατεδίκαζε ἀμειλίχτως ἢ κοινῇ συνείδησις. Ὁ πολεμικὸς ὄμως καὶ μεταπολεμικὸς σάλος δὲν ἄφησεν —ὡς φαίνεται— ἀνεπηρέαστον καὶ τὸν ἀνεκτίμητον αὐτὸν θησαυρὸν τοῦ ψυχικοῦ μας πολιτισμοῦ, διότι ἐπανειλημμένως ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἐφημερίδας περιπτώσεις ἀσεβοῦς μεταχειρίσεως τῶν γονέων ἐκ μέρους τῶν τέκνων τῶν διὰ κτηματικὰς ἢ ἐτέρας ἀσημάντους ἀφορμάς. Τὰ παντελῶς ξένα πρὸς τὴν παράδοσίν μας περιστατικὰ ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι φθοροποιὸς τις μὴ μόνον ἀρχίζει νὰ εἰσχωρῇ εἰς αὐτὰ τὰ βάθη τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἐπιτακτικὸν καθήκον ὄλων μας εἶναι νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸν ξένον αὐτὸν ῥυθμὸν καὶ νὰ διατηρήσωμεν τὴν ὡς πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν καὶ ὑποχρεώσεων πατροπαράδοτον ἀγνότητα τῆς ψυχῆς τοῦ γένους. «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου», ἐντέλλεται ἡ Ἁγία Γραφή.

Ὁ πρῶν Μεσσηνίας Πολύκαρπος (+).

Ὁ ὑπὸ τοῦ Κυρίου τῆς ζωῆς κληθεὶς πρῶν Μητροπολίτης Μεσσηνίας Πολύκαρπος, ἐπῆρξεν ἐπὶ τριάκοντα καὶ πέντε διόκληρα ἔτη πιστὸς λειτουργὸς τῶν Μυστηρίων Του καὶ ἄοκνος ἐργάτης τοῦ ἀμπέλωνος Του, τοῦ Ἀελτίου δὲ τούτου μέχρι καὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν του συναργάτης. Ἐν ἔτει 1870 ἐν Σίφνῳ γεννηθεὶς καὶ ἐν τῇ γαροφῇ τῆς Χάλκης Σχολῆ τὰ θεολογικὰ γράμματα σπουδάσας, ἐξήσκησεν ἐπὶ τριάκοντα σχεδὸν ἔτη μετὰ ζήλου καὶ ἐξαιρετικῆς ἀποδοτικότητος τὸ ἔργον τοῦ εὐαγγελιστοῦ εἰς πλείστας Ἱ. Μητροπόλεις τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος, μέχρι δὲ καὶ τοῦ ἔτους 1923 ὅπου ἐξελέγη Μητροπολίτης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως. Μετὰ δεκάετη εὐδόκιμον δράσιν ἐν τῇ Ἱ. ταύτῃ Μητροπόλει προήχθη ἐν ἔτει 1933 εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ παρῆντήθη ἀπὸ διετίας λόγῳ ἀσθενείας καὶ ὑπερβολικῆς κοπώσεως, προσελθούσης ἐκ τῶν μόχθων του πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ ποιμνίου του κατὰ τὰ δευρὰ ἔτη τῆς ξενικῆς κατοχῆς. Ἐν τῇ ἐνθουσιῳάδει ψυχῇ τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου ἐκτιμῶμεν καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς—του δύο στενωὺς σπηλιωμέναι ἔννοιαι—ὁ χριστιανισμὸς καὶ ὁ ἑλληνισμὸς—ἐν τῇ ἡπηρεσίᾳ δὲ αὐτῶν ἠγάλλασε πάσας τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς του δυνάμεις. Τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλῶμον ἱκανότατος χειροσῆς πᾶσαν κατέβαλε διὰ τοῦ προφορικοῦ του κηρύγματος καὶ τῶν ποιναριθμῶν συγγραμμάτων καὶ ἄρθρων του προστάθειαν διὰ τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν τῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους. Ἡ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων διχόνοια ἐπίκρανε βαθύτατα τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου. Μόνον ἡ χριστιανικὴ πίστις—ὡς ἔγραφεν ἐν τῷ τελευταίῳ ἔργῳ του ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἀσθενείας καὶ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του—θὰ δυνήθη νὰ σώσῃ τὸ ἔθνος. «Ἀντὴ, ἥτις ἐνίσχυε τοὺς ἥρωας τῆς Πίνδου, «ζυγὸν ἀποσεισασμένους δουλοσύνας», θὰ ἐνισχύσῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ τοὺς γενναίους Ἕλληνας νὰ ἔχουν τὴν ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, δι' ὧν προάγονται καὶ εὐημεροῦν τὰ ἔθνη».

Τὸ μὲν ἀπλῶς παρησιασασθαι, καὶ τῶν τυχόντων πολυλάκεις ἔστί· τὸ δὲ εἰς θεόν καὶ ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι καὶ μετὰ τῆς ἀρμοζούσης συμμετρίας καὶ συνέσεως τῷ πράγματι χρῆσασθαι. μεγάλῃς λίαν καὶ θαυμάστῃς δεῖται ψυχῆς. (Χρυσόστομος)

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τῇ 18ῃ λήξαντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἐν Ἀθήναις ἐφησυχάζων Μητροπολίτης πρῶν Μεσσηνίας Πολύκαρπος. Ἡ κηδεία τοῦ μεταστάτους Ἱεράρχου ἐγένετο τῇ ἐπομένῃ Παρασκευῇ, 5 μ. μ., ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ χοροστανοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Κυρίου Δαμασκηνοῦ, ὅστις καὶ ἐν ἐπικηδείᾳ προσφωνήσῃ ἐξήρε τὴν μακρὰν ποιμαντορικὴν καὶ συγγραφικὴν δράσιν του. Τὴν κηδεῖαν παρηκολούθησαν καὶ οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ σύνεδροι, οἱ ἐν Ἀθήναις εὐρισκόμενοι Ἀρχιερεῖς, ὁ Κλῆρος τῆς Πρωτεύουσας, ἀντιπρόσωποι τῶν γραμμάτων, πλείστοι φίλοι τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Μεσσηνίας καὶ πλῆθος λαοῦ.

—Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 188 (Α') Φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς 23—8—47 ἐδημοσιεύθη Β.Δ. «περὶ συγχωνεύσεως ἐνοριῶν Ἱ. Μητροπόλεων Πολυανῆς, Χίου, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας καὶ Ἀργολίδος». Τὸ πλῆρες κείμενον τοῦ Β. Δ. θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας».

—Διὰ Β. Δ. δημοσιευθέντος ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 213 (Γ') Φ. Ε. Κ. τῆς 17/9/47 προήχθησαν εἰς Γυμνασιάρχας οἱ πρωτοβάθμιοι θεολόγοι καθηγηταὶ Νικόλαος Μαρκέτης καὶ Δημήτριος Τζωανόπουλος καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἐτοποθετήθη ὡς Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Λαμίας, ὁ δὲ δεύτερος ὡς Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀγίας Ἀναστασίας.

ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν Ἐρησκειμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν ἐξεδόθη ἡ κατωτέρω κοινὴ ἀπόφασις καθορίζουσα τὰς ἐφημεριακὰς ἀποδοχὰς ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1947.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἐν Ἀθήναις 22/9/1947

Οἱ Ὑπουργοὶ Οἰκονομικῶν καὶ Παιδείας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Ν. 19/1944 «περὶ ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅπως προβαίη εἰς τροποποιήσεις φροσολογικῶν συντελεστῶν ἀποφασίζομεν τὰ κάτωθι:

Ὅριζομεν τὸν βασικὸν μηνιαῖον μισθὸν τῶν Ἐφημερίων ὡς κάτωθι:

1)	Ἐφημέριοι Α'	Τάξεως	δραχ.	275.000
2)	» Β'	»	»	250.000
3)	» Γ'	»	»	225.000
4)	» Δ'	»	»	200.000

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης, δημοσιευθεῖσας εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἀρχεῖται ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1947.

Οἱ Ὑπουργοί

Ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν
Α. ΧΕΛΜΗΣ

Ἐπὶ τῆς Παιδείας
Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ Δευτέρᾳ, 15 λήξαντος μηνὸς, 5 μ. μ. ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἁγιασμὸς ἐν τῇ Σχολῇ Ἀεροπορίας Τατοῦ, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώραν ἡ ὄρκωμοσις τῶν νέων ἱερέων. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς, τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι.

—Τὴν 20 Σεβρίου ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Μ. ὁ Ὑπουργὸς τῶν Δημοσίων ἔργων κ. Στ. Νικολαΐδης ὡς καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις εὐρισκόμενη ὁμάς Ἑλλήνων φοιτητῶν ἐξ Ἀμερικής, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς Ἑλλάδα δαπάναις τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» (να γνωρίσωσι τὴν πᾶτριον γῆν).

Ἀποστολικὴ Διακονία.—Δι' ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ληφθεῖσης κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ συνεδρίαν τῆς 27ης Σεβρίου ἐ. ἔ., ἀνετέθησαν τὰ καθήκοντα Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Ἱεροζῆ εὐκίων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν εἰς τὸν Θεοφιλέστα

τον Ἐπίσκοπον Σταυρουπόλεως κ. Γεώργιον.—Δι' ἐτέρας ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς ἀνετέθη εἰς τοὺς κ. 1) Β. Βέλλαν, Καθ. Παν. (Ἑρμηνεία Π. Δ.), 2) Π. Μπρατσιώτην, Καθ. Παν. (Ἑρμηνεία Κ. Δ. καὶ Χριστιανικὴ Κοινωνιολογία), 3) Δ. Μπαλάνον, Καθ. Παν. (Ἑρμηνεία τῆς Χριστιανικῆς Γραμματικῆς), 4) Ἰ. Καμύρην, Καθ. Παν. (Χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία), 5) Ἰ. Θεοδοραζοπούλου, Καθ. Παν. (Γεν. Ψυχολογία), 6) Θ. Βλησίδην, Καθ. Παν. (Ἡ Βιολογία καὶ ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος), 7) Κ. Τσάτσον π. Καθ. Παν. (Κοινωνιολογικὰ μαθήματα), 8) Π. Τρεμπέλαν, Καθ. Παν. (Ὀμιλητικὰ μαθήματα), 9) Ἀμ. Ἀλιβιζάτον, Καθ. Παν. (Ἐξομολογητικὴ), 10) Ἀρχιμ. Βαρνάβαν Τζωρτζάτον (Κατηχητικὰ μαθήματα), 11) Γε. Παπαμιχαήλ, Καθ. Παν. (Μορφαι καὶ μέσα τῆς συγχρόνου διαδόσεως τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν).

Ἰδιαίτερα προσπάθεια θὰ καταβληθῆ, ὅπως κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος διοργανωθῆ σειρά διαλέξεων ἐπὶ θεμάτων τῆς Ἐξομολογητικῆς ὑπὸ τῶν ἐξουσιοδοτηθέντων τὴν ἐξομολογήσιν καὶ κεκτημένων ἱκανὴν πείραν.

ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία διοργανώσῃ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς καταστήματι ἴδιον Βιβλιοπωλεῖον πρὸς διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῶν ἰδίων αὐτῆς ἐκδόσεων καὶ γενικώτερον παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Θεολογικοῦ συγγραμματος. Ἡ ἔναρξις τοῦ Βιβλιοπωλείου τούτου θέλει ἀναγγελθῆ προσεχῶς, εὐθὺς ὡς ὁ κατάλληλος πρὸς τοῦτο χώρος διαφωτισθῆ.

Περατοῦται ἐντός ὀλίγου τὸ ἡμερολόγιον τῆς Ἀπ. Διακονίας, ὅπερ φιλοτέλως ἐκτυπῶται, ὡς πάντοτε.

Ὡσαύτως καθίσταται γνωστὸν ὅτι ἐντός ὀλίγου ἐπίσης περατοῦται τὸ εἰδικὸν παιδικὸν ἡμερολόγιον, πρῶτην φορὰν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς Ἀπ. Διακονίας, μὲ πλουσίαις εἰκόνας ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μὲ ρητὰ καὶ συντόμους ἐνίοτε παραινέσεις πρὸς τὰ παιδιά καὶ τοὺς νέους. Τὸ παιδικὸν ἡμερολόγιον θέλει κυκλοφορήσῃ κυρίως μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Ἐπὶ Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Τῆ 24ῃ Αὐγούστου ἔ. ἔ. ἐτελέσθησαν μετὰ πάσης ἐπισημότητος παρουσίᾳ τῶν Πολιτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους λαοῦ τὰ ἐγκαινία τοῦ φρονιτίδι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἰδρυθέντος Ἐθνικοῦ Ἀγροτικοῦ Νηπιτροφείου, τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργῆ κατὰ μὲν τὴν χειμερινὴν περίοδον μὲ 100 τροφίμους κατὰ δὲ τὴν θερινὴν ὑπὸ μορφὴν κατασκηνώσεως μὲ 250 νήπια τῶν πτωχῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν τῆς Σιατίστης καὶ τῶν πλησιέστερων χωρίων. Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγιασμοῦ ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἰάκωβος, πρόεδρος τοῦ Ἱδρυματος, μετεχούσης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς χορωδίας τοῦ Γραμψαντζεῖου Γυμνασίου Σιατίστης. Εἰς τὸ τέλος ἡ Α.Σ. ὁμίλησε διὰ τὸ ἐγκαινιάζομενον Ἱδρυμα, ἐξάρας τὴν χρησιμότητα τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἀγροτικῶν Νηπιτροφείων ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς, φιλανθρωπικῆς καὶ ἰδία ἐξυτηρητικῆς τῆς ἀγροτικῆς μητρὸς, ἥτις ἀπαλλασσομένη ἀπὸ τῆς φροντίδος τῆς συντηρήσεως καὶ ἀγωγῆς τῶν μικρῶν παιδιῶν τῆς θὰ ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος εἰς τὰς ἀγροτικὰς τῆς ἀσχολίας. Κατόπιν ὁμίλησεν ὁ Γυμνασιάρχης Σιατίστης κ. Γκανούλης καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Πολυτέκνων κ. Τσαούσης ἐκφράσαντες ἀμφότεροι τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σιατίστης πρὸς τε τὸ Κράτος καὶ τὴν Μητροπολίτην τοῦ τόπου, εἰς τὴν προσωπικὴν φροντίδα τοῦ ὁποῖου ὀφείλεται, πᾶν ὅ,τι καλὸν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σήμερον ἡ Σιατίστη.

—Κατόπιν προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου οἱ ἐν Ἀμερικῇ Σύλλογοι τῶν Σιατιστέων ἀνέλαβον νὰ ἐξασφαλίσωσιν δόλοκληρον τὸ ἀπαιτηθὸν χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ ἐπιπλοίων τοῦ ἀνεγειρομένου Μητροπολιτικοῦ Κτιρίου, τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ τὴν κατοικίαν τοῦ Ἀρχιερέως. Ξενῶνα διὰ

τοὺς Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ἐπισκέπτας, ναΐδιον, βιβλιοθήκην, τρία γραφεῖα διὰ τὴν Μητρόπολιν, δύο ἑτερα ὅπου θὰ στεγασθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν (Ἱδρυμάτων, Κληροδοτημάτων, ὀργανισμῶν), ὧν προΐσταται ὁ Μητροπολίτης. Ἰατρεῖον μετὰ φαρμακείου διὰ τοὺς ἀπόρους, αἰθουσάν διὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, Προσκόπους καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Χορωδίαν ὡς καὶ αἰθουσα τελετῶν καὶ ὑποδοχῆς. Τὸ κτίριον στεγασθὲν ἦδη εἶναι διάρροφον καὶ φέρει διαστάσεις εἰς μέτρα μῆκος 25, πλάτος 13 καὶ ὕψος 11. ἔχει δὲ ρυθμὸν καθαρῶς Βυζαντινόν.

—Τῆ 25ῃ Αὐγούστου ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τῆς Α. Σ. ἠρξάτο τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁ ἐπ' ἐσχάτων συσταθεῖς διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος Ὁργανισμὸς Ὑδρεύσεως τῆς Πόλεως Σιατίστης. Εἰς τὴν πρῶτην συνεδρίαν παρευρέθησαν πάντες οἱ ἐξ Ἀμερικῆς ἑλθόντες φροντισεῖς ἐν οἷς καὶ ὁ Αἰδεσιμώτατος κ. Ἰωάννης Δανάτσος. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἔκαμε μακρὰν καὶ ἐμπειριστικὴν εἰσηγήσιν περὶ τῆς μέχρι τοῦδε, Μητροπολιτικῆς φροντίδος, γενομένης ἐργασίας ὡς πρὸς τὴν ἔρευναν τῶν Πηγῶν, τὴν καταμέτρησιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ὕδατος ἐκάστης τούτων.

Μητρόπολις Ἀργολίδος

Κατὰ πληροφορίας ἐκ Ναυπλίου, ὁ βιομήχανος τῆς πόλεως ταύτης κ. Ἰωάννης Λαλουκιώτης προσέφερε τὸ ποσὸν τῶν 150 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἵνα ἰδρυθῆ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ περιθάλψῃ τὰ μέχρι σήμερον ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος συντηρούμενα ὄρφανα. Ὁ Σεβ. Ἀργολίδος, ἀναφέρων τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὴν φιλόανθρωπον χειρονομίαν τοῦ ἀνοτέρου βιομηχάνου, παρακαλεῖ ὅπως καταβληθῶν αἱ δόσοιαι ἐνέργειαι ἵνα ὁ Ἱερὸς Νὰός Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ναυπλίου χαρακτηρηθῆ ὡς Ὁρφανοτροφικὸς Νὰός τοῦ ἰδρυθησομένου Λαλουκιωτείου Ὁρφανοτροφείου.

Μητρόπολις Μεσσηνίας

Μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου ἀρρένων Καλαμῶν, ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ Κατηχητικὰ σχολεῖα τῆς πόλεως, ἐξέδωκαν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους «Χριστιανικὸν μῆνυμα», τὸ ὁποῖον διμοίρασαν εἰς τὸ καινόν. «Καλοῦμε—ἀναγράφει μεταξὺ ἄλλων τὸ Μῆνυμα—ὄλους καὶ ὄλες σὲ ἕνα χριστιανικὸ καὶ Ἑλληνικὸ συναγεμῶ... Τώρα ποῦ σὺνθημα ἀτομικὸ καὶ παγκόσμιον γίνεται τὸ «ἢ Χριστὸς ἢ χάος» ἄς ἔλθουμε ὅλοι κοντὰ στὸν αἰώνιο Ἀρχηγὸ μας, στὸν Χριστὸ μας, γιατί μόνον κοντὰ εἰς Αὐτὸν θὰ βροῦμε τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, τὴν δύναμιν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀδελφότητά, τὴν χαρὰ καὶ τὴν λύτρωσιν τῆν παντοτεινή... Ὅσοι ποθεῖτε τὴν ἀλήθειαν ποῦ δίνει φλόγα στὴν ψυχὴν καὶ λαχταροῦτε μεσ' τὰ στήθια γιὰ μιὰ καινούργια ἐποχὴ, ὑψώστε λάβαρον τὸν νόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τιμῆς καὶ ἐλάτε στὸν Χριστὸν τὸ δρόμον ποῦ τὸν βαδίζουμε καὶ μεῖς. Γιὰ τὸ Χριστὸ μας, γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ τὴν χαρούμενην ζωὴν μας ἐμπρὸς ὅλοι καὶ ὄλες μαζί στὴ μεγάλη αὐτὴ ἀποστολή».

—Κατόπιν ἐκλήσεως τοῦ Σ. Μεσσηνίας συνεκεντρώθησαν δι' εἰσφορᾶς τῶν πιστῶν 1874 ὀκάδες ἐλαίου διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν φιλανθρωπικῶν Ἱδρυμάτων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

—Διὰ τὴν πληρεστέραν ἐξυτηρητικὴν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐν τῷ Β. Κέντρῳ Καλαμῶν ἐκπαιδευομένων στρατιωτῶν ἰδρυθῆ, κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ Σεβ. Χρυσόστομου μετὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, εἰδικῶν «Γραφεῖον Ἐκκλησίας», ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ στρατιῶται κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν δύνανται νὰ εὐρίσκουν τὴν κατάλληλον πνευματικὴν τροφήν καὶ ψυχικὴν χειραγωγίαν ὑπὸ εἰδικῶν πνευματικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ Κ)ΠΟΛΕΩΣ

Δωδεκάνησος.—Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Ρόδου ὅτι ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος ἀφικόμενος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ρόδον ἀεροπορικῶς τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἐνδείξεων θερμότητος ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τε τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ ροδιακοῦ λαοῦ, ὅστις

μετά του κλήρου του ανέμενε τον Πρωθιεράρχην της Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐξώθεν τῶν κατὰ τὴν μέχρι τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τοῦ ἀεροδρομίου διαδρομὴν χωρίων μετὰ τῶν ἱερέων τῶν, κρουσμένων χαρμωδῶς τῶν κωδῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Μετ' ἐπαλλήλους βραχείας σταθμεύσεις, καθ' ὅς τὰ πλήθη προσήρχοντο πρὸς ἀσπασμὸν τῆς δεξιᾶς τῆς Α. Θ. Μ. ἡ πομπὴ ἐφθασεν εἰς τὸ μητροπολιτικὸν μέγαρον, ἔνθα ὁ Πατριάρχης ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Τιμοθέου καθ' ὄλην τὴν ἐν Ρόδῳ παραμονὴν του. Τῇ 14 τοῦ μηνός, Κυριακῇ, ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, μετὰ τὴν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἱερὰν λειτουργίαν, καθ' ἣν ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Μ., ὁ δὲ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου ἴστατο ἐν τῷ παραθρονίῳ, ἐτελέσθη ἐπίσημος δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Πατριάρχου, καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῆς Δωδεκανήσου ἀντιναύαρχος κ. Ἰωαννίδης καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ ἐν στολῇ, τὰ προεδρεῖα τῶν σωματείων, συνδέσμων, ὀργανισμῶν καὶ ἰδρυμάτων μετὰ τῶν λαβῶν τῶν, ὁ δὲ ἀρχὸς μετὰ δημοτικῶν συμβούλων, οἱ διευθύνται τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν κοινοφελῶν ἰδρυμάτων, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ξένων δογμάτων, οἱ πρόξενοι καὶ οἱ πρόεδροι ξένων κοινοτήτων. Τὰς κεκανονισμένας τιμὰς ἀπέδιδεν ἡ διοίκησις χωροφυλακῆς, παρετάχθησαν δὲ κατ' ἀντιζυγίαν οἱ πρόσκοποι, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριάς μετὰ τῶν σημαίων τῶν, ἡ μουσικῇ δὲ τοῦ «Διαγόρα» ἀνέκρουε τὸ ἐμβατήριον καὶ τὸν ἐθνικὸν ὕμνον.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης κ. Τιμόθεος προσφώνων τὴν Α. Θ. Μ. ἐξέφρασε τὴν χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην τοῦ δωδεκανησιακοῦ λαοῦ καὶ εἰδικώτερον τῶν Ροδίων, ἐφ' οἷς ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Πάπας ἐπραξεν ὑπὲρ τῶν δωδεκανησιῶν, ἀντεφώνησε δ' ὁ Πατριάρχης. Κατὰ τὴν ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξοδὸν ἀποδιδομένων τῶν κεκανονισμένων τιμῶν οἱ πάντες κατηνύθησαν εἰς τὸ μητροπολιτικὸν μέγαρον, ἔνθα οἱ πάντες προσελθόντες ὑπέβαλον τὰ σεβάσματα αὐτῶν πρὸς τὸν Πατριάρχην.

Τῇ ἐπιούσῃ, 15, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς παρέβηκε πρὸς τιμὴν τῆς Α. Θ. Μ. γεῦμα, οἰτινος μετέσχον ὁ Σεβ. Ρόδου κ. Τιμόθεος, ὁ παρεπιδημῶν ἐν Ρόδῳ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γρηγόριος Παπαμιχαὴλ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Ρόδῳ παραμονῆς ἡ Α. Θ. Μ. ἐν συνοδείᾳ τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου καὶ τοῦ κ. Παπαμιχαὴλ κατ' ἐπίμονον πρόσκλησιν τῶν κατοίκων ἐπισκέφθη τὰς πλείστας τῶν κωμοπόλεων τῆς νήσου, ὅπου ἐψάλλοντο δοξολογία καὶ ἐξεφράζετο πανταχοῦ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν κατοίκων πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὃν ὑπεδέχοντο μετ' ἐνδείξεων μεγίστης εὐλαβείας καὶ ἐνθουσιῶδων ἐκδηλώσεων ὑπὸ τὰς κωδωνοκρουσίας μετὰ τῶν ἐξαπτερυγῶν καὶ τῶν λαβάρων, ἀνθέων καὶ θυμιατῶν οἱ εὐσεβεῖς κάτοικοι. Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῇ 21 Σεπτ. διαργάνωσε πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου δεξιῶσιν ἐν τῷ ὄρει κήπῳ τοῦ Διοικητηρίου, εἰς ὃ εἶχον προσκληθῆ πάντες οἱ ἐπίσημοι καὶ πρόκριτοι. Τῇ ἐπιούσῃ περὶ ὥραν 5 μ. μ. εἰς δεξιῶσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ ἐπεδόθη τῇ Α. Θ. Μ. ψήφισμα τοῦ Δήμου δηλοῦν τὴν ἐξ ἀποφάσεως τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου μετονομασίαν τῆς Πλατείας Ἀλαμείν εἰς «Πλατεῖαν τοῦ Μάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου Β'». Τῇ δ' ἐσπέρα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Τιμόθεος παρέβηκεν ἐπὶ τῇ προσεχῇ ἀναχώρῃσιν τῆς Α. Θ. Μ. δειπνῶν, οἰτινος μετέσχον ὁ Στρατ. Διοικητὴς Δωδεκαδήνου, ὁ Καθηγ. κ. Γρηγ. Παπαμιχαὴλ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πατριάρχης κ. Χριστοφόρος ἀνεχώρησεν ἐκ Ρόδου ἀτμοπλοικῶς διὰ Κύπρον καὶ Βηρυτόν εἰς Κάϊρον προπεμπόμενος ὑπὸ τε τοῦ Μητροπολίτου Ρόδου, τοῦ Διοικητοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν μετ' ἐνδείξεων πολλῆς εὐλαβείας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Κατὰ δημοσιογραφικὰς πληροφορίας, ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας Κύριος Ἀλέξιος ἀνεκοίνωσε πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἀναβολὴν τῆς συγκλήσεως ἐν Μόσχᾳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀντικανονικῶς προταθείσης Πανορθόδοξου Συνδιάσκεψως. Τὰ πρὸς συζήτησιν θέματα ἐν τῇ ματαιωθείσῃ ταύτῃ Συνδιάσκεψῃ ἦσαν τὰ ἀκόλουθα :

1) Αἱ σχέσεις μεταξύ Βατικανοῦ καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας κατὰ τὰ τελευταῖα τριάκοντα ἔτη. 2) Ἡ στάσις τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς πρὸς τὴν οἰκουμένην κίνησιν. 3) Τὸ ζήτημα τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν. 4) Αἱ σχέσεις τῆς Ἀρμενικῆς Γρηγοριανῆς Ἐκκλησίας, τῆς Συριακῆς Ἰακωβιτικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Συριακῆς Χαλδαϊκῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. 5) Ἡ ῥωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ κανονικὰ θέματα ὡς τὸ τοῦ ἡμερολογίου, τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἀποστατῶν κληρικῶν κ.λ.π.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν 14ην λήξαντος μηνός συμπληρωσῇ δεκαετίας ἀπὸ τοῦ εἰς τὴν ἔξορταν θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κιρίου κυροῦ Νικοδήμου, ἐτελέσθησαν, ἐντολῇ τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ, ἐπιβλητικὰ μνημόσυνα καθ' ἅσπασαν τὴν νῆσον. Εἰς τὴν Κυρηνεῖαν προέστη τῆς ἐπιμνημοσύνης δεήσεως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυρηνεῖας κύριος Μακάριος, εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν δὲ ὁ Πανσο. Ἐξάρχος κ. Ἰερώνυμος. Εἰς τὸν ἐν Λάρνακι Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ Σωτήρος τὸ μνημόσυνον ἐτελέσθη παρουσία τῆς οἰκογενείας τοῦ αἰοιδήμου Ἱεράρχου. Πανταχοῦ ἐξεφωνήθησαν ἐπιμνημόσυνοι λόγοι, ἐξαιρέτως τὴν προσωπικότητα καὶ δράσιν τοῦ ἐκλιπόντος Ἐθνάρχου καὶ τοῦς ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως ἀγῶνας Του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πολυκάρπου Συνοδίου Μητροπολίτου πρώην Μεσσηνίας, Λόγοι ἐπὶ τῶν Κυριακῶν Ἐθαγγελίων. Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀστὴρ». Ἀθήναι 1947 (σ. 256).

Κωνσ. Γ. Βουβέρη Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τὸ ἀγωνιστικὸν στοιχεῖον τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Πανηγυρικὸς ρηθεὶς τῇ 25 Μαρτίου 1946 ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν. Θεσσαλονίκη 1947 (σ. 36).

Τοῦ αὐτοῦ, Θεοφιλεῖς Ἀθήναι. Ἀνάπτυξον ἐκ τοῦ «Γρηγορ. Παλαμά». Θεσσαλονίκη (σ. 8).

Ὁθωνος Πυλαγινῶ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Προσφώνησις πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Ἀντιβασιλέα κ. Λαμασκηνόν, ἐκφωνηθεῖσα τῇ 28 Φεβρ. 1945 ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν. Θεσσαλονίκη 1947 (σ. 14).

Τοῦ αὐτοῦ Λόγος εἰς Φραγκλίνον Ρούζβελτ, ρηθεὶς τῇ 17 Ἀπριλίου 1945 κατὰ τὸ πολιτικὸν μνημόσυνον αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν. Θεσσαλονίκη 1947 (σ. 14).

Dr Alexis Carrel, Ἡ Προσευχή. Κατὰ μετάφρασιν Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου Καθηγητοῦ. Ἐκδόσεις ἠθικοθρησκευτικοῦ περιοδικοῦ τὸ «Φῶς». Σταμπούλ 1947 (σελ. 32).

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ προσευχή. Μετάφρασις ἀπὸ τὴν 120ῃ γιλιὰδα τοῦ γαλλικοῦ. Ἐκδόσεις Κ. Κακουλίδου, Ἀθήναι (σελ. 35).

Διακόνου Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου, Ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, Κων)λις 1945, (σ. 49).

Ἱερέως Ἰωάννου Δ. Ἀδαμοπούλου, Ἡ σιγὴ καὶ ἡ ἀξία αὐτῆς, Ἀθήναι 1945 (σ. 30).

I. K y k o t i s, English - Greek and Greek-English Dictionary. — Ἀγγλοελληνικὸν καὶ Ἑλληνοαγγλικὸν Λεξικόν. Λονδίνον, Lund Humphries Co Ltd. Μετὰ στοιχείων ἀγγλικῆς καὶ ἑλληνικῆς Γραμματικῆς καὶ καταλόγων κυρίων καὶ γεωγραφικῶν ὀνομάτων τῆς ἀγγλικῆς καὶ ἑλληνικῆς γλώσσης (Σελ. 766).

George Every, The Byzantine Patriarchate (451-1204). London, Society for promoting Christian Knowledge (σελ. XI+212).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῆς: Πρὸς τὴν Διευθύνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὀδὸς Μοσχονησιῶν 12Α Ἀθήνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Αἰδ. Ἐμμ. Χουστουλάκη Γαλλίαν Κρήτης. Ἐνεγοράφητε συνδρομητῆς.—**Αἰδ. Καλλ. Μηλιαρᾶν** Φορτέσαν Ἡρακλείου. Ζητήθην φύλλον ἀποστέλλεται.—**Αἰδ. Ἰωάν. Βούλαρη**ν Μαλάματα Φωκίδος, **Αἰδ. Δημ. Καμνοράκιν** Μήθυμνα Λέσβου καὶ **Αἰδ. Χρυσόστ. Μουστάκαν** Ρόδου· τὸ φύλλον θὰ ἀποστέλλεται ἐφεξῆς εἰς νέαν σας διευθύνσιν.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δεόν νὰ μᾶς ἀνακοινωῖται ἔμμεσα, **σημειομένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἡ μετάθεσις. Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νέαν διευθύνσιν.**

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησίας», Ἀθήνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Οὐδέμια αἰτήσις πρὸς ἔγγραφὴν λαμβάνεται ὑπὸ ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δεόν δὲ νὰ ἦνε εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μίαις μόνον ὀφειλῆς τοῦ χάρτου.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ

οἱ ἐμβάζοντες ἡμῖν ποσὰ ὅπως ἀπευθύνωσι ταῦτα πρὸς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», Φιλοθέης 19 ἀναγράφωσι δὲ ἀπαραιτήτως ἐπὶ τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τὸν σκόπον τοῦ ἐμβάσματός, τὸ ὄνομα τοῦ ναοῦ, ὃν τοῦτο ἀφορᾷ, τοῦ χωρίου καὶ τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας.

ΣΧΟΛΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΠΑΡΑ ΤΩ ΩΔΕΪΩ ΑΘΗΝΩΝ

(Ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους βάσει τοῦ Α. Νόμου 182)1936)

Διδακόμενα μαθήματα καὶ διδάσκον προσωπικόν: Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ (Νικολ. Παπᾶς, Ἰωάν. Μαργαζιώτης), Ὑμνολογία (Α. Φυτράκις, Ὑψηγητῆς τοῦ Παν/μίου), Λειτουργικὴ (Παν. Μπαρτσιώτης Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου), Τυπικὸν (Ἐμμαν. Φαυλέκας), Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλ. Σχολῆς. (Ἀπαγγελία Ἀναγνωσμάτων (Γ. Ἀργυρόπουλος), Παιδικὸς Βυζαντινὸς χορὸς (Σ. Περιστέρης), Γενικὰ μαθήματα εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς (οἱ οἰκεῖοι Καθηγηταὶ καὶ Διδάσκαλοι).

Συμφώνως τῷ σχετικῷ Διατάγματι ἀπονέμονται τὰ κάτωθι **πτυχία:** 1ον Πτυχίον Ἱεροψάλτου. 2ον Πτυχίον Μουσικοδιδασκάλου, 3ον Δίπλωμα Μουσικοδιδασκάλου.

Πληροφορία καὶ ἔγγραφα: Ὀδὸς Πειραιῶς 35.

Η ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Διακηρύττει ὅτι προκειμένου νὰ συμπληρωθῇ ἡ κενὴ θέσις τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Μουσικῆς προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα ὅπως ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα αὐτῆς (Βασ. Σοφίας 24).

Πληροφορία παρὰ τῆ Γραμματεία τῆς Σχολῆς:

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

[2] ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον **Πολύκαρπον Χατζηϊωάννου**

Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμεν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν Προεδρίαν Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἐ. ε. ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 9ην π. μ. ἐν τοῖς Γραφεῖοις τῆς Ἱ. ἡμῶν Μητροπόλεως ἵνα

δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ βίῳ ἀντιπίπτοντι τῆ Ἱερατικῆ σου ἰδιότητι.

Προσεπιδηλοῦμεν δὲ σοι ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς θέλεις δικασθῆ ἔρρημν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1947.

† Ὁ Ἀργοῦδος Χρυσόστομος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

† Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης—Πέλλης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει νὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Νόμου 540)45 προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων ἐφημεριῶν διὰ τὴν πληρωσιν τῶν χηρευσῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Μεσημερίου, 2) Πλατάνης, 3) Καρυδιάς, 4) Παναγίτσας, 5) Ν. Ζωῆς, 6) Ριζοῦ, 7) Γιαννακοχωρίου, 8) Μεγάλου Ρεμάτων, 9) Λουτροχωρίου, 10) Καλῆς, 11) Πλαγιαρίου, 12) Κρύας Βρύσης, 13) Λιτοβοῦ, 14) Ἀραβισοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα πρόσοντα πρὸς Ἱερατεῖαν καὶ κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω ἐφημεριακῶν θέσεων ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου—προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἐδέσσει, τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1947

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Παντελεῆμων.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν ναῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων, ὅπως καταθέσωσιν εἰς τὸ TAKE τὴν συνδρομὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὡς εἰδοποιήθησαν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΝΑΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Συντελεσθέντος τοῦ καθορισμοῦ τῶν συνδρομῶν τῶν ἱερῶν ναῶν τῶν ἐπαρχιῶν, παρακαλοῦνται θερμῶς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια αὐτῶν ὅπως, συνηνοόμενα μετὰ τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, σπεύσωσι τὸ ταχύτερον νὰ καταβάλλωσιν αὐτὰς εἰς τὰ Τοπικὰ TAKE.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἡ εἰσπραξις τῶν συνδρομῶν τῶν ἱ. ναῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐνεργεῖται κατὰ τὸν Νόμον 2200)40 ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους TAKE οὐχὶ δι' ἰδιαιτέρων διπλοτύπων τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἀλλὰ δι' ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων εἰσπράττονται οἱ πόροι τοῦ TAKE.

Αἱ εἰσπράξεις αὐταὶ ἐκ συνδρομῶν πρέπει νὰ μεταφέρονται εἰς εἰδικὴν στήλην τῶν μηνιαίων Καταστάσεων εἰσπράξεων τῶν Τοπικῶν TAKE τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸ Κεντρικὸν (TAKE), ὁπόθεν θὰ ἀποδίδονται εἰς τὸ Περιodicόν.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως τοῦ TAKE)

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν-Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
† Ὁ Ἐδέσσης-Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Ὑψηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τόποις «Φαλκός», Λεωνότου 4